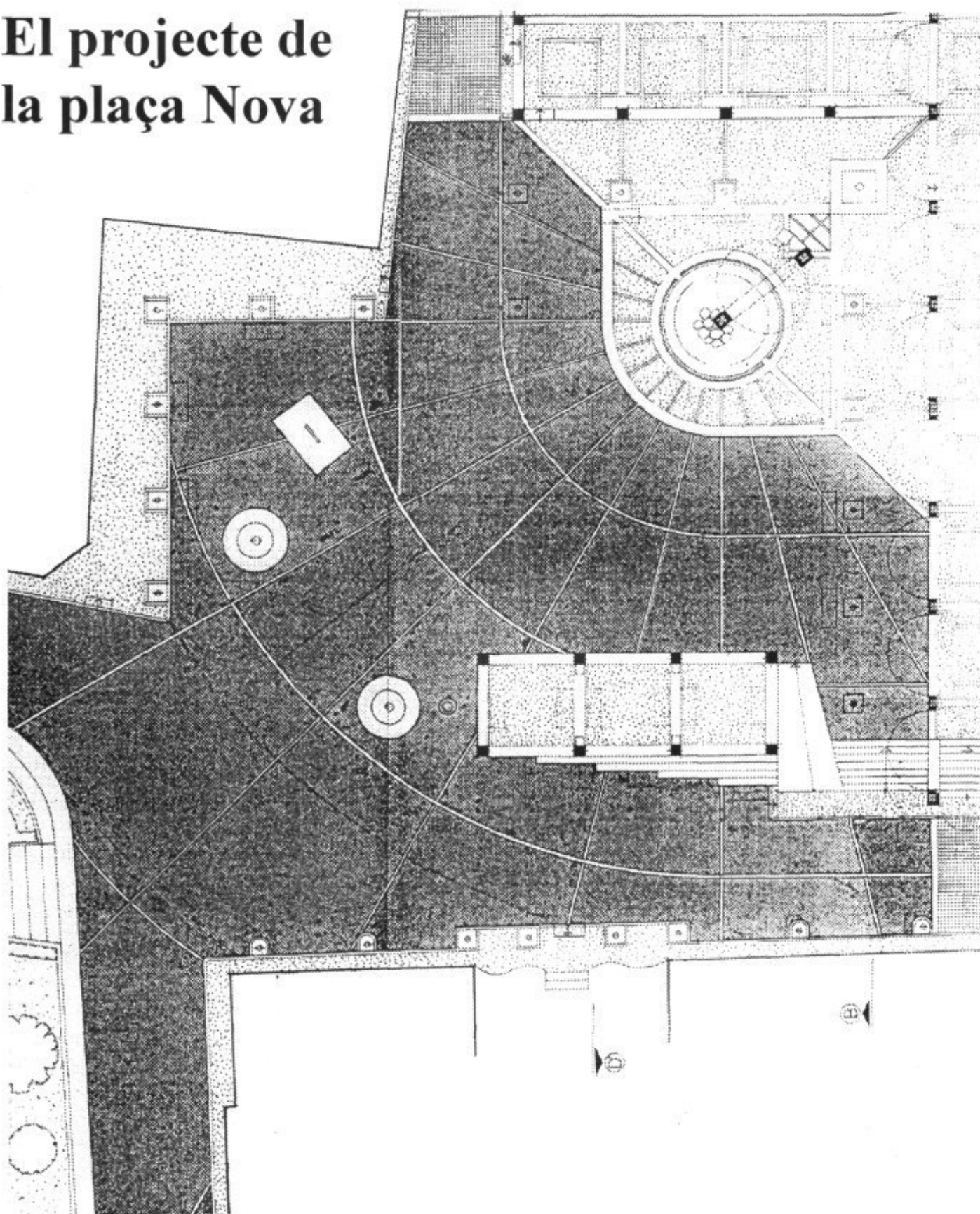

flor de card

Sant Llorenç des Cardassar * Agost-setembre de 1996 * núm. 230

El projecte de la plaça Nova

Tornem-hi, torna-hi, amb la plaça Nova

El vells deien que *saben més un savi i un ase que no un savi tot sol*, referint-se a la conveniència de demanar opinions variades abans de prendre una decisió important, ja que fins i tot la més humil i poc formada de les persones pot tenir una idea brillant, encara que sigui de casualitat. El nostre Ajuntament, en el tema del projecte de la plaça Nova, no ha tingut en compte la sentència i ha decidit tirar envant amb el projecte sense voler ni tan sols discutir les tres propostes/suggerències que formalment li havien fet, dues d'elles de particulars i la tercera signada per dos grups polítics que disposen d'un considerable recolzament popular. Potser no s'hagués tret res en net de la discussió d'aquestes propostes, però això és una cosa que no sabrem mai; és, evidentment, una possibilitat perduda. Una més.

I continuant amb el mateix discurs, som de l'opinió que si els membres de l'equip de govern no feien comptes debatre aquestes propostes no havien d'haver demanat a la gent que les formulàs. El que ens sembla una manca de delicadesa i respecte és que oferesquin públicament -i en un dels casos de manera particular- que la gent hi pugui dir la seva, i llavors, quan ja s'han preocupat de redactar les esmenes i portar-les a l'Ajuntament, aquest no consideri necessari debatre-les en el plenari i les doni tranquil·lament per desestimades. Creuen que en tornaran presentar d'altra, de proposta, vist el cas que els fan? Ho dubtam.

Quant al projecte, sabem que circulen diverses opinions, totes dues ben respectables: les que estan d'acord amb una plaça més aviat tradicional i les que haurien preferit un disseny més atrevit i actual. Possiblement són més els qui es decanten per la primera opció, però nosaltres no ens comptam entre ells. Les ciutats o pobles que han estat valents i han construït un edifici públic que se surt dels cànons del moment han sofert moltes crítiques, però a la llarga aquest estímul s'ha convertit en un dels símbols més característics de la població. Sant Llorenç, ni d'abans ni d'ara, no disposa de cap edifici singular que el distingeixi fora de les nostres fronteres, i ens temem que seguirà essent així durant molts d'anys.

Ja sabem que aquestes opinions no tindran cap repercussió en el projecte de la plaça, com tampoc no l'han tinguda les que anteriorment havíem fet, però tampoc no és aquesta la nostra intenció. Les decisions són responsabilitat dels qui han estat elegits; nosaltres únicament pretenim, com és el nostre dret i per ventura el nostre deure, donar el punt de vista d'un col·lectiu local sobre un projecte que afecta tot el poble. Tant de bo n'hi hagués d'altres que també ho fessin.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Agost/setembre de 1996

Número 230

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació cultural Flor de Card

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza
Guillem Quina
Joan Santandreu
Guillem Soler

Col·laboren

Nicolau/Simonet	Demografia	3
Diversos	Entrevistes	4
ASEC	La dida	10
Diversos	Batec	11
Josép Cortès	Tal dia com avui	12
	Espipellades	17
	Crònica informal	27
	Això era i no és...	28
Carles Morell	Lira d'or	13
Jaume Galmés	Vestigis	14
Gili Garriga	Tres poemes	16
Ignasi Umbert	La plaça Nova	18
Guillem Pont	Els quatre clotets	20
Josép Palou	Llibertat d'expressió	21
M ^a Bel Pont	Biblioteca	22
Gabriel Ordines	Muntanyisme	23
Xesc Umbert	El temps	24
Maria Galmés	Si lleu...	26
	Comptabilitat	
Isabel Nicolau	Distribució	

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors. De l'Editorial se'n responsabilitzen el Director i el Consell de redacció.

NAIXEMENTS

* Dia 29 de juliol va néixer a Sa Coma na Llílliana Rebeca Dutra Duffy, filla d'en Carlos Francisco i na Carmen. Enhorabona!

* Dia 11 d'agost, també a Sa Coma, va néixer na Maria Guadalupe Casilla Ruiz, filla d'en Sebastián i na Juana. Salut!

* El dia de sant Llorenç, a Son Moro, va néixer n'Aleix Mayol Sáez, fill d'en Francesc i na Lluïsa. Molts d'anys!

* El 24 va tocar el torn a n'Andrea Martínez Llamas, de Sa Coma. Els seus pares, en Custodio i n'Angeles estan alabats, com és natural.

* El dia 31 va néixer a Son Carrió n'Antoni Cànaves Santandreu, fill de n'Antoni i na Francesca. Salut!

* El dia 4 de setembre en Juan Navarro Gelabert, fill d'en José M^a i na Isabel va néixer a Sa Coma. Salut!

* I, per acabar, el dia 6 de setembre va néixer en Joan Cristian Llull Zucher, fill d'en Sebastià i na Melanie, carrioners.

DEFUNCIONS

* Dia 23 de juliol va morir na Isabel Artigues Ballester, carrionera, a l'edat de 90 anys. Al cel sia.

* Dia 8 d'agost va morir en Karl Heinz Ernst August Albrecht, un alemany de 77 anys que estava per Sa Coma. Descansi en pau.

* El dia 12 va morir una altra alemanya de Cala Millor, na Uwe Bernhard Blendin, de 39 anys. Descansi en pau.

* El dia 15 va entregar l'ànima a Déu na Maria Tur Barceló, a l'edat de 70 anys. Habitava per Sa Coma. Que poguem pregar molts d'anys per ella.

* Dia 4 de setembre moriren dos germans, pressumptament a mans de son pare, un metge alemany que s'acabava de separar de la seva dona, a un apartament de Sa Coma: en Mathias i na Katharina Oyntzen, de 6 i 8 anys respectivament. El tema va impressionar mallorquins i externs. Al cel sien.

* El dia 11 acabà els seus dies a

Sa Coma un altre alemany de 61 anys, n'Arno Otto Steuk. Descansi en pau.

* Dia 15 de setembre va morir un llorenç d'adopció: en Miquel Gelabert Payeras, de mal nom *Barraca*, a l'edat de 48 anys. Havia duit una botiga al carrer de Sant Llorenç i el

bar V.B. Els seus germans també s'han establert en el poble. Descansi en pau.

NOCES

* Dia 20 de juliol es-casaren en Francisco Javier Mata i na Wanda Altgracia Rodríguez de los Santos, naturals de la república Dominicana. Salut!

* Dia 28 de juliol feren l'esclafit n'Encarnación Hervás Porcel i en David Deop Fábregas, ella sevillana i ell barceloní. Enhorabona!

* Dia 17 d'agost es casaren solemnement na Sylvie Irma de Cock i en Jaume Domenge Sancho, ella belga i ell llorenç. La nota més singular és que foren el primer matrimoni casat pel batle de Sant Llorenç, en Mateu Puigròs, qui a la fotografia fa gairebé tanta planta com el nuvi. El nuvi és el del centre de

la fotografia.

* Dia 20 de setembre es casaren en Pere Duran Suasi, de Manacor i na Zoya Dukor, de Bielorússia. Salut!

COMUNIONS

* Dia 31 d'agost va celebrar la seva primera comunió en Llorenç Estelrich Monroig. Enhorabona a tota la seva família.

(Continua a la pàg. 23)

Maria-Antònia Oliver i Rafel Duran: un muntatge teatral per a *La Dida* de Salvador Galmés

Entre els dies 31 d'octubre i 10 de novembre es representarà al Teatre Principal de Palma l'adaptació teatral de *La dida* de Salvador Galmés i Sanxo (Sant Llorenç 1876-1951), finançada pel Consell Insular de Mallorca i l'Ajuntament de Sant Llorenç. Galmés, que és conegut sobretot per la seva contarel·la *Flor de card*, tot i la coincidència dels crítics en designar sa narratiua breu com la més reeixida de la seva obra creativa, serà ara portat a escena gràcies a la iniciativa de Rafel Duran i el bon ofici de Maria-Antònia Oliver.

Atret pels relats d'en Galmés, Rafel Duran, experimentat director teatral (*Assaig d'Hac*, *La nit just abans dels boscos*, *L'alfabet de l'aigua*), va adonar-se de les possibilitats dramàtiques d'un text tan complex i profund com *La dida* (1923). Quan va demanar a l'escriptora Maria-Antònia Oliver -autora de novel·les tan fascinants com *Joana E.* i *Amor de cans*, i de l'obra de teatre *Negroni de Ginebra*- de redactar-ne el guió teatral, la literata hi va accedir de bon grat.

Tant director com escriptora han volgut no únicament manifestar alguns comentaris entorn de la versió teatral i del muntatge de *La dida*, sinó també, ultrapassant així els límits de la concreció, reflexionar sobre el fet teatral i l'experiència literària. En primer lloc, en Rafel Duran, des de la vila de Sant Llorenç, i seguidament na Maria-Antònia Oliver, des de la placidesa de Biniali, amablement ens concedeixen un diumenge de setembre.

-Rafel, *La dida* és un projecte que s'ha fet realitat. Quin temps fa que el tenies dins la carpeta?

-Deu fer onze o dotze anys. És un projecte que em surt d'una nit d'insomni, d'aquestes nits en què no pots dormir, i comences a cercar llibres als prestatges a veure què pots llegir per passar la nit. I vaig agafar en Salvador Galmés, a Barcelona. Vaig rellegir *La dida* i se'm va encendre la bombeta. Aleshores, vaig fer-ne una proposta als Capsigranys fa molts d'anys, però no els va interessar gens, i va quedar al calaix fins ara que s'estrenarà dia trenta-u d'octubre.

-Per què vares triar *La dida* per dur a escena? T'ho demanam perquè ara

que s'estil·la la cultura de l'homenatge oficial o cultura d'aparador sembla que no hi cap data aparentment especial ni cap aniversari referit a Galmés.

-Hi ha un impuls primari i irracional que me la fa fer. Les raons, de ben segur sentimentals, que puc explicar són posteriors. Per exemple, les imatges d'una Mallorca encara arcaica, la dels anys seixanta, les primeres que jo vaig veure, tot el que sempre he sentit contar de la meua repadrina materna que va fer de dida a Ciutat i de la meua padrina paterna que hi va anar a fer de criada, tot el que encara recorda la gent de Sant Llorenç sobre el món de les dides i de les criades, tota l'obra de Galmés ambientada al terme de Sant Llorenç, supòs que deuen ser les raons d'aquest impuls. Si ho hagués de racionalitzar diria que normalment a les meves obres de teatre hi apareix molt el meu món personal, i, en aquest cas, hi ha un període de Sant Llorenç que no he tractat mai. Hi ha tota una cultura, que és la nostra, la que hem mamat primerament, que és la que posaré a l'escenari.

Per una altra banda, odi els centenaris. És com dir que les coses només existeixen el dia que se celebren, i això és mentida, existeixen tot l'any. Per exemple, quan vaig fer *El joc de l'impudor*, que tractava el tema de la sida, no hi havia res que odiàs més que només se'n parlàs un dia a l'any, quan es tracta d'un problema enorme. I som del parer que en Salvador Galmés no ha d'existir un dia cada cinquanta anys. A més, a en Salvador Galmés no el coneix ningú; només el coneixem quatre llorençins i dos estrangers, no? Podriem comparar l'obra d'aquest autor al mateix nivell dels *Drames rurals* de Víctor Català, amb qui són cosins germans. A Catalunya tot-hom coneix Víctor Català; aquí no coneix ningú en Salvador Galmés.

-Disposau de només un mes i mig per als assaigs... Quins problemes se us poden plantejar?

-Jo sempre planific molt bé un muntatge. Ara bé, de problemes, no se sap mai per què, sempre en surten. Tanmateix, és evident que a Palma hi ha un problema d'infraestructura. Com que no existeix el teatre com a professió, no se'n pot viure.

Jo estic acostumat a una altra manera de fer, a treballar nou hores cada dia i, en aquest cas, no puc, perquè els actors fan una altra feina, la que els procura el menjar, i després fan teatre. Aquests són, en definitiva, els problemes que em puc trobar.

-Per què havia de ser na Maria-Antònia Oliver qui dugués a terme l'adaptació teatral?

-Quan em vaig plantejar qui podia passar en Salvador Galmés a teatre, i que, a més a més, pogués entendre el seu món, vaig pensar que havia de ser un escriptor d'aquí. Ja que era un món de dones, tot i que està molt ben explicat per en Salvador Galmés, vaig pensar que estaria bé que fos una dona, una escriptora mallorquina qui pogués passar *La dida* a un paper escènic. Na Maria-Antònia Oliver era de la comarca i, aleshores, podia reunir molts punts en comú perquè ens entenguéssim. De fet, en Salvador Galmés és un gran prosista; ara bé, quan el passes a teatre has de parlar de sentiments íntims, i vaig creure convenient que fos una dona la que l'adaptàs. Na Maria-Antònia podia entendre molt bé quina és la diferència entre Ciutat i la part forana, entendre també el món rural amb tota la seva agor, temes plantejats a *La dida*. Com que na Maria-Antònia Oliver esmenta l'obra galmesiana a la seva novel·la *Joana E.*, aleshores vaig pensar en ella.

-N'estàs satisfet?

-Sí, molt. De totes maneres, encara hi ha unes quantes pors escèniques. Aquesta setmana he sentit unes lectures del text, lectures de diverses parts, no lectures senceres perquè encara no tenim tots els personatges. Com que encara estam en procés d'ebullició el que he sentit és bastant bèstia. Crec que la feina feta és molt bona. Quan vaig plantejar la situació dramàtica a na Maria-Antònia li vaig donar unes pautes possibles a seguir, diguéssim un mini-guió del que podria resultar si se'n obrissin escenes. A partir d'una manera molt meua d'entendre el teatre li vaig demanar que no hi hagués acotacions i que tot s'entengués pel diàleg, de manera que fos a l'estil de Shakespeare, en el qual tots els personatges diuen on són, quin temps fa, i a quin espai físic concret d'una casa són.

Aleshores, per la lògica dels personatges tot s'entendria i no caldria explicar res més, tot i que a la vegada s'hi deixassin estructures obertes perquè jo pogués ésser creatiu a l'hora de fer-ne el muntatge. Això s'ha aconseguit, i és un punt a favor del muntatge, i no meu. Si la feina es fa ben feta, el muntatge pot resultar molt més atractiu.

Ens hem entès molt bé. Estic molt content de la col.laboració!

-Quins aspectes de *La dida* d'en Galmés són respectats per na Maria-Antònia i quins són deixats de banda?

-Els ha respectats tots. Trob que l'ha respectada massa, l'obra d'en Galmés. En Galmés ja ha escrit la seva narració, i tu hi pots recórrer sempre que vulguis. Ara bé, quan fas un guió, ja sigui cinematogràfic o dramàtic, per passar a teatre saps que hi has de perdre elements i n'has de guanyar d'altres, alhora que fas un text al servei del muntatge. És a dir, que el text no ho és tot. Però, de Salvador Galmés hi queda tot. És evident que hi pot haver sorpreses. Jo em vaig sorprendre tant quan ella em va passar el text, per mor del nombre d'elements nous introduïts, que vaig anar directament a la narració. En Galmés es curava amb salut quan, referint-se al Didot, escriu: *Li'n féu insinuacions grolleres; però rebotiren sobre la cuirassa de maternitat de la dona, qui l'esguardava amb menyspreu*. Quan ho adaptes al teatre, tu has de desenvolupar aquestes insinuacions grolleres, mentre que a la narració de Galmés aquest episodi et passa sense pena ni glòria. En teatre, quan reps aquesta violència de la relació que s'estableix entre home i dona quan són a Ciutat, a més a més d'un habitat que no és el seu, resulta molt més dur. Aleshores, aquesta violència a l'escenari sorprendrà a més d'una persona. Evidentment, també hem hagut d'inventar escenes, per tal com la narració ocupa deu pàgines i nosaltres n'hem hagudes d'escriure setanta. S'han obert dues escenes, que vaig suggerir a na Maria-Antònia. Una escena era..., no, no ho dic. Ja ho veureu!

-Quins han estat els motius que t'han impulsat a muntar una obra a Mallorca després de catorze anys de treballar a Barcelona?

-De fet, és la tercera obra que faig a Mallorca. Abans s'havien representat *Zòmit*, *Assaig d'Hac* i *La nit just abans dels boscos*. Com a director, i tocant de peus a

terra, Barcelona m'ofereix la possibilitat d'experimentar en els camps dramàtics que a mi m'interessen. Ho tenc molt bé i m'ho posen molt fàcil. Ara bé, a Mallorca aquesta experimentació no té cap sentit. Passaria el que va succeir amb *Zòmit* i amb *Assaig d'Hac*... Els comentaris, terribles, eren: "molt guapo, però no hem entès res". És a dir, resulta inútil fer aquest esforç davant la llei del mínim esforç de l'espectador. A més a més, tenint també en compte la situació política illenca, vas a presentar uns muntatges a un altre nivell.

-Quin suport o quins impediments has trobat amb les institucions mallorquines a l'hora d'investir el projecte?

-Hi ha un interès per part del Consell Insular de Mallorca de fer retornar la gent mallorquina que som a Barcelona fent teatre. Abans ja havia presentat el projecte a n'Antoni Sansó quan era Conseller de Cultura, de qui va passar a en Damià Pons. Aquest darrer té el projecte de posar el llistó teatral a Mallorca més alt d'així com està en aquest moment.

Per una altra banda, l'Ajuntament de Sant Llorenç hi col.labora econòmicament, perquè hi ha una entesa entre institucions.

-Fins a quin punt no fa respecte dur a escena una obra ambientada a la Mallorca dels anys vint? D'aquesta època tothom en té una visió diguem-ne folkloritzant, pel que fa a mobiliari, vestuari... Com pots vèncer aquestes idees prefabricades i alhora respondre a les expectatives del públic?

-No sé si compliré amb les expectatives que es poden tenir de l'obra. Ara bé, sé com puc vèncer-ne els tòpics, i és precisament fent el teatre que a mi m'agrada. És a dir, posant *La dida* al mateix nivell d'un muntatge que fes d'una obra d'Ibsen. Obviament, s'ha de posar el llistó alt. És evident que hi ha alguns factors que a Mallorca es tenen molt en compte, però abans de recórrer al tòpic de si la dida ha de tenir molt de pit, o de si ha d'estar grasseta perquè les dides sembla ser que eren grasses... A més, això que eren grasses és mentida perquè tenim fotografies d'època en què les dides estan primes! I, per altra banda, si l'actriu és bona, m'estimaré més abans una bona interpretació del personatge de la dida que no el seu físic; per tant, és una qüestió que ja em deixa de preocupar. A més, jo crec que en fer ficció reinventam. Jo no som un restaurador d'èpoques, perquè com que no hem viscut aquella època, tanmateix l'esguerrarem d'una manera o d'una altra. Per això, val més que la reinventis a partir d'ara, i els elements escenogràfics han de ser prou oberts i en tot cas és l'espectador qui ha de recrear: és evident que si passa al Born no hi duren les lleones ni hi duren els arbres. Pens que damunt l'escenari es pot recrear de moltes maneres. El realisme arquitectònic no m'interessa. Molts de Shakespeares no tenen res a sobre de l'escenari i són els mateixos actors que ho creen tot i que et fan creure que van en vaixell o que hi ha una guerra molt impressionant. Amb *La dida* feim el mateix!

Donarem una reinvençió d'època al vestuari a partir de la psicologia dels personatges, és a dir, prescindirem de la visió folklòrica que és tan sobrada a Mallorca. Per altra banda, tant a mi com a na Maria-Antònia ens ha marcat molt un llibre de fotos de Josep Pons Frau, fotògraf de Sineu i rodalies d'entre els anys vint i trenta. Pons hi mostra una Mallorca en condicions molt precàries que s'allunya bastant del que seria el tòpic folklòric. Reinventarem el vestuari amb una diferència de vint-i-cinc anys, entre 1900 i 1925 segons ens interessi als diferents personatges. És a dir, no deim *La dida* passa al mes de març del 1920 i amb la moda del 1920, perquè això no és cert.

-Quin registre lingüístic utilitzaréu per donar versemblança a l'obra? Et sembla que l'adaptació teatral de l'obra

galmesiana és exportable a d'altres indrets dels Països Catalans?

-No entenc esser exportable com esser entenedor. El teatre ben fet s'entén encara que no n'entenguis l'idioma. Això ho afirm com a bon espectador que som de teatre estranger i en idiomes que no entenc, que, per altra banda, són les obres que més he entès, que més m'han agradat, les millors que he vist en la meua vida. A partir d'aquí, evidentment que el llenguatge és important, no et diré que no.

A l'adaptació hi ha una gran riquesa lingüística, sobretot si la comparem amb l'empobriment del llenguatge col·loquial actual. Està molt ben treballat per na Maria-Antònia. Es tracta d'un llenguatge molt *Maria-Antònia Oliver*, tot i que conserva molt de les estructures de Galmés. Galmés, encara que només faci tres o quatre construccions dialogades, narra més les sensacions internes de la dona.

Abans de l'estrena no volem elucubrar sobre la possibilitat de dur l'obra a d'altres indrets. Abans, m'interessa arribar a l'estrena en unes condicions òptimes. Primer, estrenar bé i, llavors, ja en parlarem. En tot cas, aquest aspecte l'ha de tractar producció, no jo.

-En definitiva, *La dida* de Salvador Galmés és una tragèdia. La tragèdia, si no ve acompanyada d'una bona interpretació, es pot convertir en comèdia. Quin secret hi ha perquè no s'esdevinguí d'aquesta manera?

-No sé si sabré respondre a aquesta pregunta. El que sí sé és la diferència entre tragèdia i comèdia. Jugues a un tempo diferent. Jugues a mostrar els personatges des d'un altre angle. La tragèdia, des que Nietzsche va escriure *L'origen de la tragèdia*, s'entén que ha de ser tragèdia des del principi fins al final. Això és molt relatiu. Una tragèdia és quan a tu et cau un cossiòl del quart pis damunt el cap, et fa un trenc i plores, tot i que feia un segon que acabaves de riure perquè un altre t'havia contat un acudit. Amb això s'ha d'anar molt alerta. En una tragèdia es pot riure, hi pot haver moments còmics i de distensió, que, de fet, sempre n'hi ha. És evident que *La dida* és una tragèdia. Però fins i tot els moments tràgics a la vida són molt banals. Els moments tràgics solen esser una relació causa-efecte a una tercera persona en pensar el que ha passat a l'altre. La tragèdia pertany a ter-

ceres persones. Tu has de saber molt bé el *crescendo* i subratllar contínuament les situacions perquè cada vegada siguin més bèsties i perquè aconseguixin que aquesta dona actuï de la manera com actua, per tot el que li ha passat. Ara bé, no s'ha d'entendre que és boja, perquè no ho és; té, davant ella, una situació de supervivència. Salvador Galmés, per arribar a la seva tragèdia, munta uns personatges que són rols de personatge. Per exemple, la senyora parla com se suposa que ha de parlar una senyora, però no es tracta d'una senyora concreta, perquè sempre la veim donant ordres als criats, i no parlant amb una altra senyora. No disposam, per tant, d'un ventall prou ample del qual disposariem en el cas d'un personatge sòlid. En canvi, la dida, sí. Ella és el gran personatge, i tota l'obra se sustenta al voltant seu. Tanmateix, ni tan sols el didot o el senyor són personatges forts, consistents.

-Quin sentit té dur a terme una adaptació teatral basada en el text en un moment en què, en línies generals, el teatre textual i el teatre d'autor, tot i una revifalla observada a Catalunya, semblava que tendia a desaparèixer?

-La revifalla de Catalunya es correspon a un auge que demostra arreu d'Europa el teatre de text, d'autor. Aquí hi ha una guerra muntada per uns interessos, en els quals no vull entrar, perquè a mi m'agraden tots dos aspectes.

He escenificat Koltès i Bernhard, que són els màxims exponents contemporanis de teatre d'autor. Al mateix temps, són tan oberts com a proposta que tu, director, a la vegada t'hi pots recrear moltíssim. És clar, si veus el muntatge que Patrice Chereau ha fet de *Dans la solitude du champs de cotton*, de Koltès, que es va poder veure a Barcelona l'any passat..., una amiga meua que ho havia vist en català no havia entès res i, en canvi, sense saber francès ho va entendre tot. Aquesta anècdota explica que depèn de quins muntatges i de la intel·ligència amb què estan fets; encara que no n'entenguis les paraules pots captar la relació de fets que s'està explicant. El teatre és gest, el teatre és so, el teatre és paraula, el teatre és una multiplicitat d'elements. Sempre n'existirà d'una banda i de l'altra, encara que els fonamentalistes d'una banda i de l'altra es fotin castanyes tot lo dia. Jo estic pel mig i vaig d'un cantó

a l'altre segons em convé a cada moment. No crec que una banda prengui part a l'altra: és un mestissatge, es pot conèixer i prendre el millor d'una i altra...

-Ara bé, aquesta revifalla respon a una voluntat política, al projecte de recuperar uns autors com Víctor Català..?

-A Barcelona sí que hi ha hagut una voluntat política. Després, han sorgit fenòmens com Belbel, a qui han fet molt de costat. A partir d'aquí, s'ha potenciat també en Benet i Jornet, i al voltant d'aquests dos eixos hi ha autors que també estan escrivint. És evident que hi ha una voluntat política. Ara bé, que hi ha uns autors a recuperar? També és cert! No s'ha d'oblidar mai que a Catalunya tot el que són Guimeràs i Sagarres la gent se'ls sap de memòria. A nivell illenc trobes unes mancances enormes: s'ha fet sàinet i no s'ha sortit mai d'aquí. Bé, s'han fet intents, però els autors es poden comptar amb els dits d'una mà. A Mallorca has de recórrer a la literatura si vols conflictes dramàtics. *La dida* es publica l'any 1923, quan també en els vint Llorenç Villalonga redactava *Mort de dama* (1931). Ara bé, Villalonga era un jove, i Galmés ja era més granat. Aquí hi ha una confrontació generacional. A començaments de segle, Miquel dels Sants Oliver havia escrit *La ciutat de Mallorca*, en què fa una descripció de la ciutat molt esnob i molt diferent del que escrivia Salvador Galmés. En aquell moment, com ara, hi havia convivència d'opinions. Sal-

vador Galmés explica un món que s'esbuc, que desapareix. És evident que a *La dida* me n'he d'anar a principis de segle: no puc situar *La dida* als anys seixanta, perquè ja no hi havia dides i les diferències de classe no eren tan enormes perquè ja existia un altre sistema de viure.

-En Joan Ferrater opinava, referit a la poesia, que tota lectura poètica prenia sentit quan el lector hi reconeixia alguna parcel·la de la seva experiència. Aquesta afirmació et sembla extrapolable al teatre? És a dir, fins a quin punt l'obra agrada a l'audiència perquè s'hi ha sentit reconeguda?

-L'afirmació em sembla totalment extrapolable. Fins i tot hi ha qui diu que el teatre funciona a la llarga. Pots veure una obra i no entendre'n res, encara que hi hagi elements que copsis. El teatre és una experiència etèria, existeix un moment i després ja no, però al cap de cinc anys pots entendre aquella sensació. En el cinema m'ha passat quan tenia divuit anys. Al cap de deu anys encara pots recordar aspectes que havies vist.

-Entre els assidus al teatre es comenta que hi ha diferència entre la crítica teatral barcelonina i la mallorquina. S'ha assenyalat que a Mallorca no existeix la crítica teatral, per tal com els crítics d'aquí o bé es desfan en lloances desmesurades o bé repeteixen allò que diuen els programes de mà. Per tant, dur una obra a Mallorca, suposa no estar sotmès a un control de qualitat?

-El control de qualitat no ve donat per la crítica. Parlau de crítica de Barcelona i de crítica de Mallorca. La crítica de Barcelona és la més ferotge de tot Espanya. No és extrapolable, ni la crítica ni la situació. Allà van a matar. Record que quan Dagoll Dagom estrenà *La nit de sant Joan* són defenestradíssims a Barcelona, se'n van a Madrid i hi triomfen. En tornar, després de mig any, a Barcelona, els mateixos crítics que anteriorment havien destrossat Dagoll Dagom en fan unes crítiques meravelloses i esplèndides, tot i que l'espectacle no s'havia tocat en absolut.

Jo som el primer autocrític amb el meu muntatge, sé on volia arribar, on no he arribat i per quina raó. Aleshores, és cert que la lletra escrita sempre fa mal, i sobretot si diu segons quines coses, com en el cas de la crítica de Barcelona. Ara bé, em

fa més mal si volia arribar a una meta que no he aconseguit. Però, d'entrada, quan n'estic satisfet jo, tant té! A Sitges hi ha un crític que opina que *A pas de gel en el desert* és la millor direcció que he fet mai. En canvi, un altre opina que aquest muntatge no li interessa gens ni mica. En definitiva, l'obra de la qual enguany estic més satisfet és la de Sitges; ja n'estava abans d'estrenar-la; sabia que tenia entre mans un muntatge que si a una part del públic no li interessava, a mi, molt.

Les meves propostes no són mai propostes fàcils. En el cas de *La dida*, sí. Però no en el cas del que faig a Barcelona. Les meves obres sempre demanen un grau de concentració del públic, i sovint hi poscoses que el molesten i que no vol veure. És un teatre una mica radical, on no tot és bufar i fer ampolles; sempre requereixen una concentració.

Crec que el teatre de Mallorca no té el nivell que el públic demana perquè no hi ha una infraestructura escolar. No hi ha escoles de teatre, i les que hi ha són limitades, perquè quan de fet aprens és a base de la diversitat de professors. A Mallorca hi ha un públic que demana un teatre de qualitat. El públic és intel·ligent des del moment que et defineixes com a públic; el públic som jo, perquè jo som públic de teatre i, per tant, no puc demanar que el públic sigui idiota. Perquè un no tendeix a creure que és benic, no? És la mateixa situació que es dona als canals de televisió. Les televisions són *bassura* perquè totes competeixen per fer *bassura*. Per contra, si els canals televisius fossin intel·ligents i es barallassin per fer programes intel·ligents, aleshores tindríem un nivell altíssim!

-Però es deu poder donar el cas de la coexistència de la proposta innovadora i del sàinet...?

-Per què hi ha un públic que sempre va a l'Auditori i un altre que va al Principal? El Teatre Principal ha estat molt mal programat durant molts anys; en canvi, a l'Auditori hi han anat les propostes interessants durant tota una dècada. Quan els socialistes estaven al govern municipal de Ciutat varen organitzar un festival de teatre, amb propostes interessantíssimes i la *crème de la crème* del teatre europeu. Això crea un públic intel·ligent, mentre que n'hi ha un altre que porta aferada la resignació il·lenca i només vol que

l'entretenguin una estoneta.

-Quants d'actors es necessitaran per dur aquesta obra a l'escenari? Pots avançar-ne noms?

-Una vintena, entre personatges principals i figurants. La dida serà interpretada per na Pilar Calatayud, que ja havia fet feina amb mi a *Assaig d'Hac*. No us en puc dir més, encara estam tancant llistes!

-L'escenografia, el vestuari, el so, els llums, seran a càrrec de tècnics mallorquins? O no se'n disposa d'adients?

-Sí que n'hi ha. Ara bé, jo tenc uns col·laboradors molt personals. És un diàleg. T'hi has d'entendre molt bé. Sempre amb sintonia. L'il·luminador que sempre ha il·luminat les meves obres no pot venir, però vindrà una al·lota de Barcelona que conec molt bé i que sé que ens entendrem. A més a més, ha fet feina molts anys al Teatre Lliure, i això sempre és un punt de qualitat.

L'escenografia va a càrrec d'un mallorquí que ha tornat a Mallorca. Fins ara havia estat amb en Fabià Puigserver al Teatre Lliure. Per tant, tenc una joia devora. No ens coneixíem, però ell coneixia la il·luminadora i anirem tots en la mateixa línia. I pel que fa al so, n'Eugeni Canyelles m'ajudarà a fer els enregistraments, perquè ja havíem treballat junts a *Assaig d'Hac*.

-Quins projectes per al futur tens en ment?

-No fer res! M'ha quedat una sensació com si necessitàs un període de reflexió i de tranquil·litat. Tot plegat ha estat un cap de fibló, he fet cinc muntatges en cinc mesos, i no he pogut descansar el que jo volia entre *L'alfabet de l'aigua* i *La dida*. Vaig tenir cinc *post partum* seguits, perquè els havia guardat tots per al final, i després del Grec vaig descansar dues setmanes. Per ara, hem d'estrenar *La dida* i, després, descansar fins a Nadal. Hi ha més projectes dins la carpeta, però vull descansar fins a Nadal. Ja us ho diré a Nadal!!!

-Maria-Antònia, sabem que coneixes l'obra de Salvador Galmés. Concretament, *La dida* apareix a la seva novel·la *Joana E*. Quins són els aspectes que més t'atreuen de la seva narrativa, i per quin

motiu vares acceptar la proposta d'en Rafel Duran de fer-ne una adaptació teatral?

-La narrativa de Salvador Galmés la concixia de molt temps abans. M'atreu molt el llenguatge, la facultat de narrar que té en Salvador Galmés. M'atreu molt la passió que sap posar a les seves narracions, per exemple la violència a *El garriguer d'Infern*. I el modernisme. És un escriptor modernista que trob de l'alçada de na Víctor Català, encara que no es coneixi tant.

És una llàstima que hagués escrit tan poc. Hauria d'haver escrit més! Per exemple, també m'agrada molt la novel·la *Flor de card*, que ja l'havia llegida abans. És a dir, en Salvador Galmés és un dels meus escriptors preferits, ja de molt abans de conèixer en Rafel Duran.

Mirau, en Rafel i jo no ens coneixíem de res. En Rafel també va llegir *Joana E.* i va veure que s'hi esmentava *La dida*. Ell ja duia aquesta idea al cap des de molts d'anys. Després es va proposar de fer-la en teatre i va dir-se: na Maria-Antònia Oliver! Aleshores va demanar el meu número de telèfon a en Josep Maria Mestres, que va ser el director de *Negroni de Ginebra*, l'única obra de teatre que jo he fet. En Josep Maria Mestres l'hi va donar, en Rafel em va telefonar i em va dir: *Som en Rafel Duran, director de teatre. Que et puc venir a veure?* I jo li vaig dir que sí. Jo encara no sabia per què era, i quan va venir i em va comentar de fer *La dida* em va fer molta d'il·lusió. En varem parlar extensament. De la dida, n'hem parlat molt! Però va ser per il·lusió, i només per il·lusió que li vaig dir

que sí. I vaig començar a fer *La dida*.

-Narrar sempre és inventar, crear. Ara bé, adaptar és més aviat recreació. Quines dificultats suposa una adaptació? Com aconseguixes resoldre situacions que al text de Galmés només s'insinuen?

-Concretament, aquest conte m'ha duit moltes dificultats, per una sèrie de factors. Primera, m'havia de posar dins la pell d'un home, d'un home que a mi em sembla que estava reprimint, no reprimint sexualment -que per ventura també, però això ja no ho sé ni tampoc no ho he volgut esbrinar-, però sí que estava reprimint artísticament. A més a més, era un capellà, i a més a més, d'una època que no és la meua. Posar-te dins una persona tan diferent a tu és dur i et duu molta de feina. A més, una persona que no has conegut.

Després, es tractava d'un conte molt curt, que quasi bé no té diàlegs. L'adaptació s'havia de bastir a base de diàlegs, i havia de crear una obra que duràs una hora i mitja, més o manco. O sigui, que ha estat una recreació, però en molts de casos una creació. Ara bé, sempre he tingut molt en compte el llenguatge del personatge de la dida, tot i que no podia tenir en compte el llenguatge del conte de Salvador Galmés, perquè en el meu cas es tractava de diàlegs, i, per tant, havia de tenir en compte només el llenguatge dels diàlegs. Perquè en el cas del teatre tot ha de ser dit, i en el cas de Salvador Galmés ha de ser llegit, i això és diferent. És molt diferent una rondalla per ésser dita que una rondalla per ésser escrita. Fins i tot, quan d'una novel·la meua en faig adaptacions per a ràdio, el resultat és molt diferent: una cosa ha estat la novel·la i l'altra el guió de ràdio. Clar, si l'obra és meua ja no havia de lluitar per posar-me dins el cos de mi mateixa, perquè ja hi estava. De les adaptacions que he fetes, *La dida* sembla que ha estat la que m'ha duit més feina. És ver que també he fet una adaptació per a ràdio de *Laura a la ciutat dels Sants*, de Miquel Llor; però, és clar, era una novel·la, ja aportava prou informació. En aquest darrer cas, em vaig haver d'inventar un sistema, que eren cartes. A la novel·la no hi surten cartes. A la ràdio, també tot ha de ser dit. Ara bé, el llenguatge de la ràdio és diferent que el de teatre, perquè al teatre també s'hi veu. Aleshores, *La dida* ha resultat la més difícil,

però també la que hi he passat més gust.

I pel que fa a resoldre situacions que al text de Galmés només s'insinuen, he intentat resoldre-les amb imaginació i també amb emoció. De fet, hi introdueix elements que al text ni s'insinuen. Per exemple, hi pos una vegada que els senyors no són a casa, i la dida tampoc no hi és, i que els criats ballen. Que una criada jove ensenya a ballar un fox-trot a un criat, i això al conte no hi és. Després, també m'invent la dida i la teta que van a veure unes bruixes de Ciutat, perquè la dida vol veure el nin, i això també m'ho invent... O sigui, amb imaginació! I amb barra! I a veure què en sortirà! Jo trob que m'ha sortit bé. Ara veurem com queda al teatre. Però, és clar, el teatre és un equip, i jo només som la que hi he fet el text, i el director de l'equip, que és en Rafel, és qui ho ha de compaginar. És en definitiva, l'home de l'obra en conjunt. Jo li vaig dir: *Tu fes el que vulguis amb la meua obra, amb l'obra d'en Salvador Galmés i el que he fet jo. Si vols treure coses, en pots treure; si n'hi vols afegir, n'hi pots afegir: a mi m'és igual.* Perquè també ho he fet amb *Negroni de Ginebra*, obra meua. Si un actor troba que això és ridícul, que ell no s'hi troba, dins el paper, o dins aquella paraula, no la digueu, i ja està! Jo anava als assajos, però no a tots. Hi vaig treure i hi vaig posar coses. Algunes les varen posar i les varen treure ells. Però sobretot amb imaginació. I amb mentides, també! Clar, perquè això sí que és veritat: un escriptor sempre és un mentider.

-Quins factors destacaries del fet de treballar amb una temàtica i uns personatges de començaments de segle?

-Jo m'he basat en l'obra de Salvador Galmés, no només en *La dida* sinó en altres contes seus. A més d'això, en Rafel m'ha ajudat molt, perquè em va deixar llibres de fotografies, que em varen acostar al tipus de gent, tipus de cases -que, per cert, eren pobríssimes; els mallorquins érem molt pobres, molt pobres; només els senyors eren rics, i encara!, perquè jo no sé què menjaven!- i en això m'he basat. En aquests llibres, en les lectures i en la imaginació.

-En la teua adaptació, què t'interessa destacar: el conflicte individual que experimenta la dida, o vols recalcar el conflicte social (d'explotació d'unes classes per unes altres) i el del camp i la ciutat?

-A mi m'interessa el conflicte personal de la dida, i també el conflicte personal de la dida amb el seu home. Per una banda, existeix el seu conflicte personal amb el marit, que en definitiva pertanyen a una mateixa classe social, en què la dona és explotada per l'home; per una altra banda, m'interessa el conflicte de classes: els senyors que exploten l'home i la dida. Això del camp i la ciutat també m'ha interessat però no tant com el conflicte personal de la dona amb ella mateixa, amb l'home, i de la dona amb els senyors.

-I enllaçant amb la pregunta anterior, et volíem demanar si el personatge de la dida que tu crees és més aviat una dona que reivindica els seus drets o una mare?

-A *La dida*, hi ha el personatge de la mare, però molt en el fons hi ha el personatge de la dona que reivindica els seus drets. De fet, quan la dida exclama "per què hi ha d'haver dides?" reivindica els seus drets de mare i alhora els seus drets de dona. Jo crec que en Salvador Galmés ho veia així, però no va gosar explicitar-ho. Per això, jo deia que estava reprimint artísticament. Almanco, així m'ho ha semblat a mi, i per això li ho faig dir dues o tres vegades en moments diferents: "Per què hi ha d'haver dides?"

També m'interessa el conflicte amb la dida, entre cometes, feminista. No ho era feminista aleshores, però, en certa manera donava un cert sentit al feminisme, tot i que ella en desconeixia el significat, és clar!, però, a mi també m'ha servit per això.

-Com enllaça la petita revolució que experimenta la dida amb la seva trajectoria personal com a dona i escriptora?

-No encaixa de cap manera. Ella va molt més endarrerida que jo. Vaig començar a ésser feminista de molt petita sense saber-ho, i després el meu feminisme ha anat variant, perquè he vist coses que me l'han fet variar. Som més feminista ara que quan tenia vint anys. Abans, ens mostraven les feministes, les *suffragettes* angleses, com unes dones cridaneres, que destrossaven coses, esbojarrades, que eren de cases de senyors. I aleshores vaig veure que aquelles dones havien fet molt per les altres dones, que gràcies a elles, i gràcies a algunes dones del seu temps, no només angleses, sinó també catalanes, espanyoles,

hongareses, etc., el feminisme ha avançat. Per això a mi m'interessen molt totes les facetes que puguin tenir algun tipus de feminisme que pugui trobar a qualsevol tipus de dona. Per exemple, jo encara em dic feminista, perquè mentre es practiqui l'ablació del clitoris, hi hagi tràfic de dones..., encara que nosaltres estem una mica millor que abans, que hi estam, encara tenim tot el tercer món. Jo crec que fins que no hi hagi cap dona en el món que pugui dir que és igual que els homes, o que ha aconseguit que els homes i les dones siguem diferents d'així com érem abans, el feminisme tindrà raó d'ésser. I és per això que també m'interessa el petit feminisme de la dida, si és que hi és, i si no hi és, jo l'hi he donat.

-La dida de Salvador Galmés s'esdevé entre Palma i un poble de la Mallorca de començaments de segle. Aquesta concreció d'espai limita l'obra o més aviat la fa universal?

-Jo crec que la universalitat. La limitació d'una obra no està en l'espai i el temps, sinó en la grandesa o la esquifidesa de l'obra. És a dir, si una obra és gran, si una obra està ben escrita és universal, encara que passi a l'Infern. En aquest cas, em refereixo a *El garriguer d'Infern*, en que l'Infern és una possessió. En canvi, una obra mal feta encara que passi als Estats Units no és universal. En definitiva, la universalitat d'una obra es troba en la seva qualitat.

-Segons Josep M. Llompart, Salvador Galmés a la seva dida basteix una petita peça mestra. De fet, l'autor hi crea "un personatge d'esplèndida matisació psicològica, una figura femenina dibuixada amb mà ferma i traçada" (1989, 120). Com creus tu que Galmés, essent capellà, i, per tant, tan allunyat d'una experiència humana de maternitat, ha pogut reflectir en *La dida* aquesta profunda penetració humana?

-Perquè és un gran escriptor. Només això: perquè és un gran escriptor!

-Fins a quin punt *La dida* de Maria-Antònia Oliver és *La dida* de Salvador Galmés?

-Ho veurem quan estigui feta. M'he basat en *La dida* de Salvador Galmés, i, per tant, crec que és *La dida* de Salvador Galmés. Ara bé, per tot el que us he comentat també és la meua dida. Efectivament, hi he hagut de ficar més elements, ho he hagut de fer d'una altra manera d'així

com ho havia fet Salvador Galmés. Tanmateix, no es veurà fins a la representació de l'obra, que serà, en definitiva, l'obra d'en Rafel Duran, dels actors, del lluminotècnic, meua, de l'escenògraf, de tothom que hi intervingui. I també l'obra del públic, que ja veurem com reaccionarà. Jo esper que reaccionara bé!

-Quines limitacions t'ha imposat en Rafel Duran? Quins suggeriments?

-De limitacions no me n'ha posada cap. Almanco que hagi entès com a limitacions, perquè ni tan sols no em va dir que hi havia d'haver pocs actors, que és el que et demanen tots. Quan fas una obra, tots els directors et demanen que hi hagi pocs actors.

Hem treballat amb molta llibertat tots dos. Per exemple, ell va suggerir que li agradaria que la dida visitàs dues dones que li fessin veure el fill. Només em va suggerir això. Ara bé, jo em vaig inventar dues *hippies*, i ell em va dir: *Que has fet, boja!* Tanmateix, però, jo no volia fer la jaia Xaloc i la jaia Bigalot. L'obra de *La dida* és una tragèdia, i volem que sigui una tragèdia. He anat molt alerta a no posar-hi res que pogués semblar-se a una obra d'en Xesc Forteza. En Xesc Forteza té el seu estil i en Rafel i jo en tenim un altre. En definitiva, *La dida* no és una obra ni d'en Xesc Forteza ni de la Companyia Artis. Com que no hi he posat dues dones velles molt mal vestides, perquè no hi haurien lligat, hi vaig introduir dues al·lotes joves, vestides molt

estranyament, que tenen un ribell ple de fulles de rosa, amb el qual remenant-hi fan veure a la dida que allà hi ha el seu fill.

Per una altra banda, en Rafel em va suggerir que tragués uns diàlegs entre la dida i el seu home que jo hi havia introduït, quan l'home la va a veure. Jo m'havia deixat anar parlant de sexe, i el Didot li deia coses que a en Rafel no li agradaven. Això ho vaig suprimir, però amb tota la llibertat, perquè tanmateix si no ho hagués tret jo ho hauria tret ell. Jo ho podia publicar amb la meua versió, però realment ha quedat millor així. En aquest cas, he seguit més l'estil de Salvador Galmés a tot *La dida*, en què només n'insinua uns detalls.

-Fins a quin grau l'obra és oberta i, per tant, permet flexibilitat al director?

-És totalment oberta. Quan faig una obra de teatre, la faig tan bé com sé, però sempre tenint en compte que jo només som un punt dins el conjunt de l'obra. Així, el director hi pot fer sempre el que vulgui. El cas de la novel·la és diferent, però quan redact un guió que l'ha de dur a terme un equip, sempre don llibertat a tothom perquè pugui fer el que vulgui. Després a mi m'agradarà o no, però és una altra qüestió. Per ventura a mi no m'agradarà *La dida* així com surti, però no per això em baralaré amb en Rafel. Per exemple, a *Negroni de Ginebra* hi havia aspectes que no m'agradaven. Vaig comentar a en Josep arià Mestres: *Això no m'agrada així*, i ellem va

En Rafel Duran amb els autors de les entrevistes

respondre: *a mi, sí*. Aleshores, li vaig dir: *com que ets tu que ho fas, ja està*. I som tan amics com sempre!

-Per a aquells que aniran a veure el muntatge teatral i encara no han llegit *La dida*, els en proposes la lectura abans o després de veure la representació

-El fet que encara no hagin llegit l'obra de Salvador Galmés em treu de pol·lenguera. Aquí i a Barcelona. Aquí encara quan faig referència a una obra d'en Salvador Galmés, molta de gent diu: *en Salvador Galmés...*, ah, sí, *aquell capellà que escrivia*. A Barcelona no saben ni qui és!

Jo els en proposaria la lectura abans de la representació, però no immediatament abans, sinó que la comencin a llegir ara. I que llegeixin tot en Salvador Galmés, no només *La dida*.

-Després de l'adaptació de *La*

***dida*, quins són els teus projectes més immediats?**

-Estic fent una novel·la. Ja la feia abans de treballar en *La dida*, la vaig deixar i ara l'he tornada a agafar. No sé quan l'acabaré. Ara vaig a molt bon ritme i ja n'he trobat el títol: *Tallats de lluna*. És una novel·la que no succeeix ni a Mallorca ni passa a dones. Es tracta d'un home, i s'esdevé a Barcelona, perquè ja estava cansada d'escriure coses que passassin a Mallorca, les protagonistes de les quals fossin dones. Aleshores vaig prometre als periodistes que a la pròxima novel·la no sortirien dones ni passaria a Mallorca. Per ara he complert la promesa. Ja veurem si l'acabaré!

Textos: Joana Domenge, Pere Santandreu, Francesca Sureda

Fotografies: Maria Santandreu

L'Ajuntament de Sant Llorenç col·labora en la representació teatral de *La dida*

L'Ajuntament de Sant Llorenç col·laborarà amb la representació de l'obra *La Dida* de mossèn Salvador Galmés i Sanxo, que serà representada a finals del mes d'octubre a Palma. L'escriptora Mª Antònia Oliver ha estat l'encarregada de fer l'adaptació dramaturgica de Galmés. L'obra serà dirigida pel director Rafel Duran.

A més de l'aportació econòmica, l'Ajuntament té previst dur a terme tota una sèrie d'actes amb motiu d'aquesta representació teatral, que reuneix per primera vegada dos autors llorençins.

La delegació de Cultura de l'Ajuntament, mitjançant els serveis educatius, presentarà a les escoles del terme municipi-

pal un dossier informatiu sobre l'autor i l'obra, així com unes propostes didàctiques per a treballar dins l'aula. L'Ajuntament facilitarà als alumnes i professors que hagin treballat aquest material la possibilitat d'anar a veure l'obra gratuïtament.

També aquest curs escolar el tema central de la Festa del Llibre serà l'obra de Salvador Galmés (1876-1951), del qual l'Ajuntament ja ha editat dos llibres amb la col·laboració de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear: *Narrativa I* (Flor de Card, Encalçant, Recordatori de la Peregrinació Mallorquina a Lourdes) i *Narrativa II* (Relats breus i proses literàries), edició a cura de Pere Rosselló Bover.

En aquests moments s'està estudiant la possibilitat d'editar el tercer i quart volum de les Obres Completes, per acabar amb aquest pla d'edició de l'obra de l'escriptor llorençí.

Així mateix, s'organitzaran al llarg de l'any algunes conferències.

Des d'aquestes pàgines l'Ajuntament aprofita per convidar-vos a tots a anar a veure l'espectacle, ja que és una obra que sens dubte agradarà no tan sols als amants del teatre sinó també a la gent gran que ha conviscut amb les dides, i als no tan grans que de segur n'han sentit parlar als seus padrins.

Àrea Socio-Educativa Cultural

FESTES DE SANT LLORENÇ

Han acabat les messes, el blat ja està ensacat i guardat, comença la festa, la calor estreny i les ganes de passar-s'ho bé creixen; això, si més no, és el que ens empeny una vegada més a celebrar les festes patronals.

Per això, el nostre excel·lentíssim Ajuntament ens va preparar tot un seguit d'activitats (per als grans, per als no tan grans, per als joves, etc...) Enguany els organitzadors li volgueren donar un caire més cultural, malgrat això existeixen veïns que desgraciadament no s'han plantejat que les festes patronals tenen sentit si es gaudeixen en comunitat. Ells es dediquen a divertir-se fent malbé tot el que tenen a l'abast.

Per començar la festa, encara que Sant Llorenç no compti amb una trajectòria l'escriptura Maria de la Pau Janer ens va recordar que estàvem a l'estiu i, per tant, era temps de festa i ens va convidar a participar-hi. Malgrat tot, ens agradaria que qualche vegada fos un llorenç/na qui ens convidés a la festa, tot i la bona intenció d'un principi per part del consistori.

No ens aturarem a repassar el programa acte per acte, sinó tant sols esmentarem els fets més rellevants.

Trobam que no fou ni eficient, ni ecològic, ni tampoc ràpid el sistema d'entrades als concerts, ja que si són festes populars, ho haurien d'esser en tots els sentits.

Podríem centrar l'èxit de la festa en la cursa popular "Més sans que un gra d'all", la participació de la qual de cada cop és més nombrosa, (encara que no hi ha hagut cap any que les camisetes hagin bastat). La sorpresa de la festa fou la mateixa nit, just acabada la cursa, quan a la plaça de L'Ajuntament s'hi va muntar una festa d'espuma.

Seguidament volem manifestar la nostra opinió, molt personal i possiblement en desacord amb la d'altres persones, sobre l'activitat esportiva del tir al colom. Creim que qualsevol pràctica que

signifiqui la matança indiscriminada d'animals amb la finalitat única de fer esport hauria de ser substituïda per una altra de més respectuosa amb els sers vius. Per ventura el tir al plat no resulta del tot una alternativa ecològica; ara bé, ens sembla molt més adequada que el tir al colom, esport una mica primitiu.

Per altra banda, el programa de festes incloïa altres actes que hi són habituals, com per exemple, revetles, jocs infantils, esports, verbenes, etc... Com és ja costum les festes del nostre patró varen acabar amb els focs d'artifici.

Aviat vendran les pluges i amb elles el fred; i anirem covant dins nostre les ganes de festa per a l'any que ve. Festa, calor, ganes de viure, i l'esperança que una vegada més recordarem que som llorencins.

L'ALFABET DE L'AIGUA

Amb un repartiment d'una vintena d'actors, En Rafel Duran, va dirigir i també fou l'autor del text de *L'alfabet de l'aigua*. Aquesta obra se va representar el 24 de juliol dins la programació del festival GREC, que cada estiu organitza l'Ajuntament de Barcelona.

Sabem que hi va haver diversitat d'opinions, per les crítiques que ens han arribat, però la tasca d'en Rafel és ben merescuda d'aplaudir, ja que en menys de mig any, ha dirigit quatre obres a la Ciutat Comtal.

Tot seguit us reproduïm part del text que acompanyava el programa de mà: "*Al plaer de les diferències. A l'efecte boomerang. A la necessitat imperiosa d'explicar una història. A les inundacions del meu poble. Als rastres que deixa l'aigua al seu pas. Al contratemps. A les paranoies del personal*".

FESTES DE LA MARE DE DEU

Tot just encetam el mes de setembre i tornam a estar de festa, en aquest cas les festes de la Mare de Déu Troba-

da. Hem d'assenyalar que si abans tenien un caire participatiu, avui en dia s'han convertit en unes festes rutinàries.

Un grup de gent es va animar a muntar una desfilada de roba antiga. Voldríem destacar la voluntat de la gent que va voler desfilar, i que dedicaren un temps als assajos de provar-se la roba, així com també a saber-se moure damunt una passarel·la. Segurament amb una mica més de temps s'hagués pogut perfilar, a la vegada que s'hi haurien pogut incorporar més peces, ja que moltes d'elles només eren camises de dormir i roba interior. Possiblement es necessitava una informació més fidedigna, per no caure en errors.

A part d'aquest grup de gent major, sobretot de la tercera edat que es va engrescar en aquesta feina, l'organització de les festes no tingué gens en compte el jovent. Si repassau el programa podeu veure que no hi ha cap acte dedicat als joves (ni recorreguts incògnits, ni espectacles musicals, ni tampoc la cicle-camada, ...).

El programa comptà amb els actes de sempre: banda, comèdia, ball de bot i poca cosa més. Que l'any que ve la mare de Déu demani més participació a tots els llorencins: petits, grans i joves.

Molts d'anys.

PUJADA A LLUC

Sota el lema "Lluc, un camí pels joves", una bona tropa de llorencins i llorencines es posaren les espadenyes de fer via i li acoparen la matinada del diumenge 8 de setembre cap a Inca, on tingué lloc la concentració dels marxaires que pujaven de la part del Pla, Llevant i Migjorn de l'illa, i a les quatre, SUS!!! començaren a pujar muntanya i agafar drecceres, i sol sortint ja arribaven al santuari, un tasset de xocolata desfeta, un donut i cap a veure la Mare de Déu. Llavors a jeure damunt la gespa i cap a cases amb l'esperança de l'any que ve tornar a partir.

Continua a la pàg. següent

SEMAFORS

Des de finals del mes d'agost, Son Carrió compta amb unes senyals òptiques per regular el trànsit rodant de la carretera. Aquesta via de circumval·lació pertany a la xarxa de carreteres del Consell Insular de Mallorca; per tant, haurà tengut les seves raons per dotar aquesta vila de semafors.

Per ventura el Govern Balear prendrà en consideració la necessitat d'aquesta dotació a les seves carreteres i algun dia ens tocarà a Sant Llorenç i a altres pobles de Mallorca.

PARRICIDA A SA COMA

Divendres, dia 6 de setembre, va esser un dia tràgic per a tota la comar-

ca. A un hotel del terme, una cambrera, quan va entrar a fer la seva tasca, es va trobar dos nins morts dins l'habitació.

Aquests nins eren alemanys que havien vingut amb el seu pare a passar les vacances a Mallorca. Sembla esser, segons unes cartes deixades a la mateixa cambra, que els infants varen trobar la mort de la mà de son pare, un cardiòleg que recentment s'havia separat de la seva dona, a qui els jutges havien encomanat la custòdia dels seus fills.

Un parell de dies més tard varen trobar el parricida a Sa Creveta de Formentor. En aquests moments aquest metge, Rudeger Peter, es troba en mans de la justícia espanyola

**J.Domenge, M.Febrrer, J. Fullana
N.Jaume, F.Ramon i D.Sánchez**

Tal dia com avui**ARA FA 85 ANYS**

* Que s'aprovaren els plans de la casa que havia de ser el quarter de la Guàrdia Civil, la presó i el jutjat. Estava en el carrer de Sant Llorenç, vora l'apotecaria, i encara ara qualcú li diu *la presó*. El mestre d'obres fou Miquel Vaquer, *s'arquitecto*.

ARA FA 60 ANYS

* Que els rojos se n'anaren de Portocristo.

ARA FA 45 ANYS

* Que Gabriel Carrió, ex-secretari de l'Ajuntament de Sant Llorenç, fou nomenat Fill il·lustre de la vila.

ARA FA 30 ANYS

* Que la Banca March obri les portes al públic llorençí.

ARA FA 25 ANYS

* Que s'inaugurà l'actual edifici de Ajuntament. S'havia començat en temps d'en Tomàs Rosselló i es va acabar essent batle en Miquel Vaquer.

ARA FA 15 ANYS

* Que es va prendre l'acord que l'escola local fos anomenada "Mestre Guillem Galmés".

* Que es va inaugurar el Parc de la mar de Cala Millor. Era el batle n'Ignasi Umbert.

ARA FA 10 ANYS

* Que una dotzena de treballadors de la zona costanera es va tancar dins l'Ajuntament i va iniciar una vaga de fam per protestar una decisió del Consistori. Hi romangueren una setmana.

ARA FA 5 ANYS

* Que el molí d'en Gras fou habitat com a sala d'exposicions.

Josep Cortès

CAMPSA

amb tota la gamma de carburants del mercat

s'accepten targetes de crèdit i de Solred

Cra. Palma-Artà, km 55 Sant Llorenç des Cardassar

Lira d'Or

Agost-Setembre 1996
Coordina: **Jaume Galmés**

*Per en Jaume Galmés
aquesta fantàstica
oïnírica.*
Carles Morell

Carles Morell

VESTIGIS

Poemes de Jaume Galmés

MALTEMPSADA AL PORT

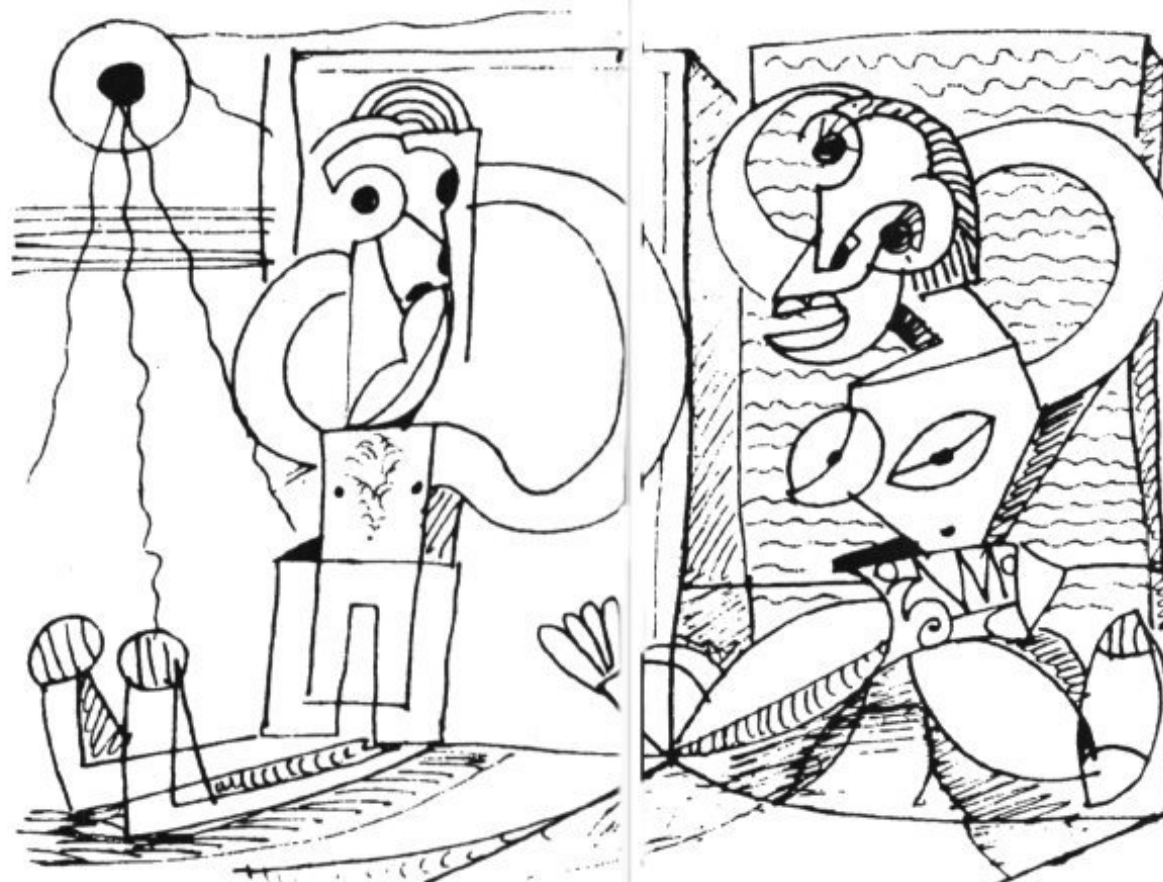
1989

Què us empeny, ones, a sortir del mar
amb gran terrabastall? Per què inundau
el jardí de palmeres i de canyes?
Per què us enduís homes al vostre si,
gent que estava fent feina, innocents víctimes?

Platges malmeses, barques esventrades,
pals majors, restes de naufragi guaiten
la superfície (el vaixell és a fons,
davall l'aigua encalmada de bell nou).

Regressau a l'entranya marina, ones!
filles del vent i de l'ira del déu,
i d'ella no torneu, ans emparau
els dos petits amants que s'hi perderen,
tan petits que han cabut aquí dedins.

15-I-'93

AMOR

Vindràs quan no t'esperis i em prendràs.

Volei ingràvid com una milotxa
que un nin petit ha hissatsobre la plana
èter amunt, al vent de juliol,
quan el blat és segat.

Corre el menut
pel dur rostoll, caravermell i alegre
com quan jo infant feia volar milotxes.

Sant Llorenç-Son Carrió, 12-V-93

AL ROSSINYOL

Ocult entre esbatzers, refila el rossinyol
la seva dolça melodia:
si canta cants d'amor, si canta cants de dol
l'orella humana no ho destria.

Sé que ets brunenc, amic, quan és a dalt el sol,
mes de nit no et coneixeria;
la teva veu m'alegra el cor quan som tot sol,
ahora que em fa companyia.

Els poetes, avui, neden contracorrent:
només uns pocs resistiran l'embat del vent
de l'eternitat somiada.

Al llarg dels temps, ocell, tu molts n'has inspirat:
de llurs caps els turments alleujares de grat
com, quan eren nins, una fada.

Sant Llorenç, maig de 1993

MAR ENCARA

Ara et refrenes, Mar antany frenètica
(absent nebulosa viva)

Ja no vols inundar
només llepar platges

Il·lustració: Carles Morell

TRES POEMES

A l'u buides paraules
i suspesos punts suspensius
mirant amb ulls emboirats
l'assassi que l'ofega

Si es torna a batejar l'hora
amb un balanç gastat,
de vernissades arestes:
Lluna de sang
i taques de fang...
Si es volen gronxar els estels
per falsia de gases constants.

Ulls enlaire, vers la cera groga;
i goteja amb un llibre blau
de balenes i lloros telegràfics,
i un mot sota l'ala,
damunt de l'arbre blanc.

Faig bombolles en una immensa
cursa de peixos que s'exalten,
batent papers d'ales secretes.
Tot el meu buit bicèfal
s'encongirà a l'albada,
mes no si oreig, deixes
viarany per volar l'estranger.

Cada dubte és trencadissa:
el cel és vessat, i vessat,
ignoro aquell que llença,
pels meus versos, ulls de vi.
De l'ombra més en sap la fugida,
si a la finestra es va cosint
el verb escarit dent a dent.
Blancs, roba els somriures inversos,
aixecant una cúpula violeta
quan alleto freds els fills.

Ventall de flegma a follor.
Al mig tinc les teules vestides
per quan torno de tirar l'ham.
A la darrera barnilla heretaràs
escates, i seran les ales
més amples i desconsolades.
Llarg llunyedar i el meu lligam.

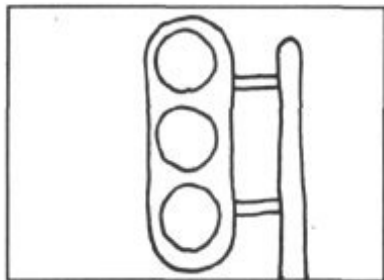
EL XIPRER BLAU

A l'illa hi ha un pols
que juga a endevinar
les sorres del petit mar
immers als ulls del cor

Qui sura sobre la sal?
pregunta el pols rodejat.
Qui mor sobre la sorra?
I les corbes diuen Jo,
i tu dius impersonal que la sorra,
i la sorra veu les tombes
que cauen per la vall desnerida
amb vidres i rellotges opacs

Les agulles són de cendra,
i la corda és transparent,
i l'illa és de pics de nosa
que callen amb la minutera
mentre el mar duu la penyora
fins on no es veu el vaixell,
fet de cendra, fet de sorra,
fet de silenci i partença
i d'enyor que ara és gris
i abans també

No respon ningú a la fantasia
perquè no vol jugar
i no vol encertar la riba,
la sorra, les creus.

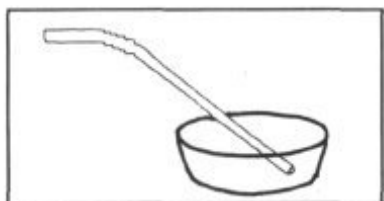

Es nostro Ajuntament, que per res del món voldria tenir un fracàs en es poble de Sant Llorenç per manca de previsió, *ha tengut sa sort* que es responsables de ses carreteres des CIM decidissin instal·lar primer es semàfors a Son Carrió que no en es nostre poble, que estan controlades p'es Govern Balear.

D'aquesta manera, ja que per allà hi ha molt més trànsit que per no aquí, i quan estiguin ben segurs que van com un rellotge -que això p'entura serà d'aquí a un parell d'anys-, tornaran sol·licitar molt educadament i sense ofendre que, si ho ti oben oportú i si no hi ha res més urgent, considerin sa possibilitat de posar-ne a ses carreteres de Sant Llorenç.

Un amable lector de Flor de Card em va suggerir que posàs una taca negra a qualsevol racó de sa revista i digués que se tractava de sa fotografia d'es seu cap-de-cantó, un vespre qualsevol. Quan li vaig demanar es per què em va contestar que era perquè feia més de quatre mesos que s'havia fus sa bombilla de sa farola i encara no havien tengut collons de canviar-la.

I jo, com que trob que sa raó li vessa per damunt es cap, de tanta que en té, l'hi pos, però fent constar que això no només passa an es carrer d'es Puig, que és on viu, sinó a molts altres indrets des nostre poble. No sé si a Son Carrió també...

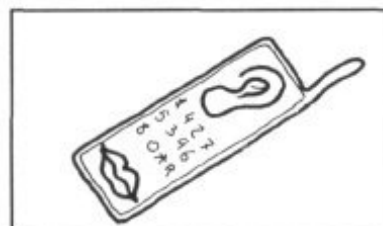

Vos heu fixat mai que s'arbre de darrera la Sala que va més bo és es que està més prop de ses arcades, a sa banda de s'oficina de recaptació de contribucions i d'es despatx d'es batle? Idò fixau-vos-hi.

I com que en aquest món totes ses coses tenen una raó que cau p'es seu propi pes -o per sa llei de sa gravetat, que deia aquell-, me pareix que s'explicació no és més que una: és es que xupa més directament de s'Ajuntament.

Despreciant ses telefonades que pugui haver fet amb un *aparat* normal, si tenim en compte que es batle, amb so seu telèfon mòbil, ha gastat 304.536 ptes. en sis mesos, i que cada minut costa una putada, calcular:

- Quantes hores diàries se passa es batle aferrat an es *nuviu* *aparat*.
- Què mos costa a cada llorenç s'afició d'es nostre batle, segons es darrer padró.
- Si un jubilat normal cobra una pensió de devers 50.000 ptes., què li quedaria per acabar de passar es mes si telefonàs tant com es batle.

GABINET D'ESTÈTICA
— u n i s e x —

Cati Morey

C/. de Sant Llorenç, 47
Telèfon 83 82 55
07530 - SANT LLORENÇ

- * **neteja de cutis**
- * **tractament de la cara**
acné, taques, regenerants, hidratants, nutritius...
- * **maquillatges**
- * **decoloració**
braços, llavi superior
- * **depilació amb cera d'un sol ús**
- * **depilació definitiva (elèctrica)**
- * **massatges**
cervicals, esquena, cames, esportius...
- * **manicures i pedicures**
- * **servei especial de pedicura a domicili, per a persones majors**

Una reflexió en veu alta sobre el projecte de la plaça Nova

El passat dia 14 vaig tenir ocasió d'assistir a la presentació del projecte de la plaça Nova, i la veritat és que la proposta sembla més o manco correcta, si bé és clar que hagués estat molt millor haver pogut veure altres propostes i poder comparar, a més que de segur hi hagués hagut més participació ciutadana. Però això no ha estat així i per tant ara no val lamentar-se i ens haurem de conformar amb la proposta que ens presentaren.

Si bé la presentació per part de l'autor del projecte es pot considerar correcta, jo pens que en alguns moments semblà una mica dèbil no defensant els que en uns moments va parèixer que eren els seus principis. Això, de fet, foren quasi els únics arguments motiu de la discussió del projecte: em refereix naturalment al dilema peatonització sí, peatonització no. Està clar que hi havia, i hi ha, molts d'altres punts que haguessin pogut ésser motiu de discussió, com els materials a emprar, la possibilitat de tomar ca s'Escaleta i buidar la totalitat de la plaça en previsió d'altres propostes i aportacions per al futur, etc., però com que això no es va produir i no hi va haver, ni hi ha, cap altra alternativa, no cal analitzar aquestes altres possibilitats.

Baix del meu punt de vista, els arguments que va donar l'autor del projecte per no mantenir un projecte de plaça totalment peatonitzat no tenen cap tipus de consistència; a qualsevol ciutat una mica gran, amb molts més problemes de trànsit, i amb zones bastant més amples i amb un volum de negocis a la zona que la que promou el projecte, estan peatonitzades. No importa anar mas-

sa lluny, a Ciutat mateix tenim zones com els Geranis, el carrer del Sindicat, el de Sant Miquel i la plaça Major, la zona de Sant Nicolau, el carrer dels Oms etc., i no parlem d'altres ciutats molt més grans; com veiem, els exemples són molts i no importa allunyar-se massa. Entenc que el projecte s'ha de mantenir totalment peatonitzat si volem que sia un lloc singular i amb caràcter, i no cal altra proposta que la de mantenir la zona peatonitzada. Les dificultats tècniques del trànsit són fàcils de solucionar, tan sols s'hi ha de posar la voluntat política necessària per buscar les alternatives sense donar opció a l'acomodament o a l'interès d'uns pocs. L'única concessió que es podria fer seria que els dies feiners es permetés durant dues o tres hores (de 7 a 10 del matí, per exemple) la càrrega i descàrrega als negocis que hi hagi a la zona afectada.

Aquestes possibles alternatives podrien ésser el canvi de direcció dels carrers de la Mar (baixada) a partir del carrer des Pou (convertir aquest carrer en una sola direcció des de la plaça de l'Ajuntament cap al Pou Vell), de Sant Llorenç (pujada), Femenies (pujada) i Gabriel Carrió (pujada i davallada) i mantenint la costa d'en Corem peatonitzada, així com també el tram de davant l'antic bar ca's Corder, si bé aquest tram podria quedar obert com a solució per als cotxes que vinguessin des del carrer Femenies i Abeurador, girant cap al carrer Rector Pasqual. Les possibles dificultats tan sols hi serien al principi, una vegada que es coneixen les noves direccions la gent s'hi acostuma; això els que hem estat al front d'entitats públiques ho sabem bé.

D'altra banda, una de les opinions que vaig escoltar va ésser sobre la possible actuació als escalons del portal dels homes. Jo pens que seria una aberració històrica no conservar un racó amb

un caràcter tan propi com és aquest de la nostra església i que forma part de la nostra història des de ja fa molts d'anys. Apart d'això, dubt que servís de res el seu enderrocament, tal com està avui el carrer.

Un altre aspecte que cal tenir en compte és el possible excés de mobilitari urbà que pugui vestir la plaça. Carregar-la massa d'elements immòbils aviat cansaria, i a més és a vegades un perill per la gent que fa ús del lloc; fer-ho així seria el que vulgarment es diu omplir la plaça de noses. Entenc que la plaça en qualsevol moment ha d'ésser operativa per qualsevol acte, social, cultural o polític, si volem que sia un lloc viu on la gent s'hi trobi bé.

També cal tenir en compte alguns altres aspectes afectats pel projecte, però que no hi estan inclosos, com seria l'adecentament de la façana de l'antiga rectoria; es tractaria de parlar-ne amb els responsables eclesiàstics i arribar a un acord, a fi que res del conjunt de la plaça desentonàs.

Aiximateix cal tenir en compte que els materials a emprar han d'ésser nobles, consistents i difícils d'espanyar-se. Un exemple del que dic és el Pla d'Embelliment fet a Cala Millor, zona de Son Servera, on molts dels elements que s'hi posaren estan totalment destrossats pel vandalisme imperant avui a la nostra societat, però també per la seva inconsistència. Per tant, cal que els elements que s'emprin sien de material sòlid i no que, per estalviar un milió o dos de pessetes, al cap de dos anys ho hàgim de fer tot de bell nou.

Aquesta és la reflexió en veu alta que com a ciutadà i persona que va participar en els inicis en la idea de fer la plaça més gran, quan això era tan sols, això: una idea sobre aquest projecte que, si queda bé, es pot convertir amb l'orgull del nostre poble. Que això sia així,

Està ara en les mans dels que avui tenen la responsabilitat política de la gestió del nostre poble. Després, quan ja no hi hagi remei, no caldrà lamentar-se

Ignasi Umbert i Roig

P.D. Quan ja havia donat per acabada aquesta petita reflexió m'he assabentat que alguns grups polítics de l'oposició (PP i GISLL) han presentat una proposta consistent en l'enderrocament de ca s'Escaleta per fer una nova Casa Consistorial (el que vulgarment es diu un nou Ajuntament).

En realitat, el que això sembla és una nova forma d'intentar la dilació en el temps d'arreglar la plaça, a fi que els inquilins actuals no es puguin apuntar *el tanto*, i dic això perquè no crec de cap manera que avui per avui hi hagi cap manca d'espai per ubicar els diferents serveis de l'Ajuntament, sinó el

contrari, l'Ajuntament no havia disposat mai de tant d'espai.

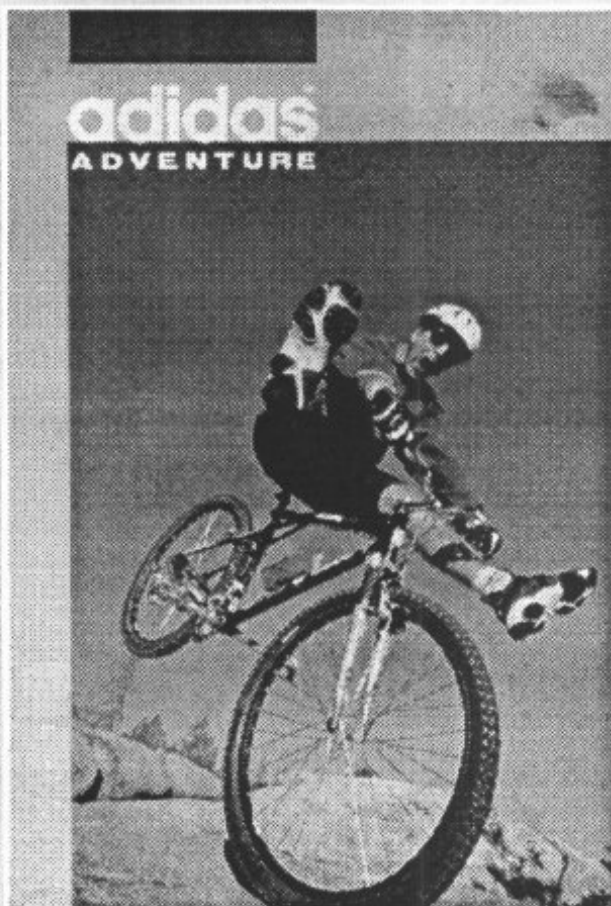
Per exemple, veiem que la policia té dos locals, la recaptació no té cap necessitat d'estar ubicada al mateix edifici de l'Ajuntament, com tampoc el jutjat; disposam de prou edificis on ubicar els serveis que es creïn en un moment donat, i que no es puguin tenir a l'actualitat: ca ses Monges, ca s'Escaleta, els damunts de la Unitat Sanitària, el quarter de la policia de Sa Coma, les escoles de Cala Millor, les OMIT's de Cala Millor i Sa Coma, etc. Per altra banda, crec que avui per avui no estam en disposició de gastar cent cinquanta o dos-cents milions de pessetes per fer un nou Ajuntament, i per altra, si en el futur es decideix aquesta opció es podrà fer perfectament sense que la plaça afecti per res el que seria el nou edifici consistorial, tan sols bastaria adequar el projecte a la filosofia de la plaça. Tampoc crec que

sia necessari ubicar tots el serveis municipal al mateix lloc, ans el contrari.

Per tot això crec que aquesta proposta, que si be podria ésser acceptable en un moment que l'Ajuntament es trobàs amb l'economia ben sanejada, ara per ara pens que o és somiar de deserts o hi ha altres intencions polítiques que desconec.

Per tots aquests motius pens que la proposta no es més que un intent de provocar un retràs per dur endavant el projecte de sa plaça Nova. I a més, en el temps que varen tenir per pensar i dur a terme aquesta nova idea, pareix mentida que fins ara no l'hagin feta pública, però ja ho diuen, val més tard, que mai. Per tant, aquesta proposta presentada per una part de l'oposició no té altre fonament que la dilació *in aeternum* del desenvolupament del projecte.

I.U.R.

Joiaria i rellotgeria García Llis

**en exclusiva per a
Sant Llorenç**

**el rellotge per a gent
amb esperit esportiu**

1.- El falcó

Dissabte de sant Miquel. La peladora d'en Xaret escup les clovelles varis metres lluny entre polsim i renou escardat. El cel és net i blau. L'aire ve de llevant.

Sense voler. Sense que hi hagi un acte conscient i voluntari, l'atenció passa de l'engolidor de les ametles, brotets i fullaraca al cel blau: un núvol de petites peces equidistants a la cua de l'ull m'obliga a desviar la vista (instint protector?).

Ara de pla, com si fos un foli, ara de perfil, com si fos una línia recta, fent formes irregulars i diverses, com de calidoscopi unicolor, pujant i baixant... els estornells -ara amb aquesta lluna començaran a venir, assenyalen el de més edat-segueixen en perfecta formació, sigui quina sigui la forma que en dècimes de segon vagin adoptant.

Cap d'ells no es desmana, ni un xoca contra un altre. Tampoc no es destria qui mana ni quin tipus d'organització social els regeix. No obstant, sembla que broden una sincronitzada dansa artística.

Més lluny, més alt, el falcó vigila la seva oportunitat. Un descuit de l'esbart i... jas! Els estornells no fan l'espectacle per plaer. És la lluita per la vida.

Poc després, els estornells s'assolaren devers els ullastres de la partió i els perdérem de vista.

La màquina continua engolint-se ametles, brotets i fullaraca, però el pensament segueix volant... Quina perfecció! Quina coordinació!

De quina manera els febles estornells, amb instintiu enginy, coordinació i voluntat de grup són capaços d'esquivar i cansar el totpoderós falcó!

Unió i enginy enfront de força i poder.

Quina lliçó de pervivència no són capaços de donar els febles estornells?

Quan n'aprendrem els humans?

2.- La Mallorca negra

Quan en un poblat d'Extremadura o Andalusia la gent es mata per un conflicte de partions, la premsa s'en fa ressò assenyalant l'existència d'una Espanya profunda, d'una Espanya negra.

Recents aconteixements que ens són ben propers -Sa Coma, Capdepera, Cala Millor...- ens informen que la taca negra no s'estén solament pel sud de la península. Certament, es pot parlar de profunditats i negrituds a qualsevol indret dels anomenats països civilitzats.

Ja s'ha assenyalat altres vegades: la línia que separa la normalitat de la demència o de qualsevol altra minusvalidesa és subtil. Tan subtil com imperceptible, dubtosa i discutible. Una vegada més la intel·ligent conducta humana supera la instintiva conducta dels animals.

Amb tot i amb això, i segons l'estat d'ànim, tenc una pujada de ràbia: a quina societat vivim? Quin entorn és capaç de possibilitar aquestes situacions, sortosament marginals? Com s'entén que una societat panxacontenta i auto-aduladora permeti -per acció o omissió- escenes com la de Capdepera -cit aquesta perquè és la més nostra- que feren, i de ple, qualsevol sensibilitat de la imaginació?

Ara toca lamentar-se però... quines accions o programes, tant a nivell individual com col·lectiu, es duen a terme perquè això no pugui mai succeir?

3.- Una altra oportunitat perduda

Sense dubte sa Plaça era/és una qüestió que no solament afecta, sinó que també interessa a un bon grapat de llorencins. Fet que s'ha de considerar extraordinari si considerem l'apatia generalitzada dels aspectes públics, d'aquells que no afecten directament la butxaca.

I precisament per això era un bon motiu, una excel·lent excusa, per iniciar aquella utopia plantejada l'any del centenari: discutir i planificar, ENTRE TOTS, el Sant Llorenç que desitjariem per a l'any 2092.

Dit d'altra manera, planificar el futur de la vila a mig i llarg termini, sortint així de l'argolla de la *planificació de cara a les properes eleccions*.

Però, per decisió de l'equip de govern -persones amb nom i llinatges- s'ha perduda l'oportunitat. Una altra oportunitat.

I tanmateix un dia o altre haurem/hauríem de començar a pensar en el futur. (Bé, certament també hi ha la possibilitat de deixar-se dur i prou!).

Darrera tota decisió, petita o grossa, hi ha una determinada filosofia. Sota la decisió de no sotmetre el projecte de *sa Plaça* a debat obert i públic hi ha un determinat concepte de democràcia.

Entenc perfectament que, per a determinades persones, el mot democràcia signifiqui solament votar cada quatre anys. Com també entenc que per a altres persones aquest concepte -votar cada quatre anys- sigui una simple qüestió de comoditat o de costum.

Per què tanta por a la democràcia participativa?

4.- Més plaça

En els anys setanta, des de *Flor de Card*, es criticaren, o millor dit, es qüestionaren diverses *reformes* que afectaven la fesomia del poble: el pont del Camp Rodó, el canvi de les mimoses de *sa placeta* i, sobretot, la reforma del lloc Sagrat. I en aquest últim cas, de forma singular la desaparició dels dos vells oms.

Els temps canvien, però certament el lloc Sagrat -que a dir ver aleshores *necessitava una rentada de cara*- d'ençà de la reforma ha canviat substancialment la seva morfologia: d'ésser un "lloc per estar" (els nins hi jugaven, els jovenells hi festejaven, els majors hi xerraven...) passà a ésser un "lloc per mirar" o "un lloc per passar".

Encara no he arribat a esbrinar l'objectiu final de la reforma de *sa Plaça*. Però resulta obvi que si hagués d'ésser un "espai per estar-hi" implicaria, almenys, que:

-Hauria de facilitar la comunicació (el que implica, entre altres coses, tranquil·litat i plurifuncionalitat).

-Hauria d'ésser fresca a l'estiu i calenta a l'hivern.

Guillem Pont

Llibertat d'expressió

Ciutat de Mallorca, a 9 de setembre de 1996

Benvolguts companys:

Potser ja estareu al corrent que Luis Maria Anson, director d'ABC, ha interposat una demanda contra L'Estel de Mallorca i contra mi mateix per un article que vaig publicar a el passat 15 de gener, dins la sèrie Galeria de fantasmes. Anson vol que li paguem 15 milions de pessetes per una suposada "intromisión ilegítima en el honor". L'article el vaig escriure en plena campanya contra Cristòfol Soler per part de l'ABC.

Arran d'aquesta demanda hem constituït un comitè de defensa per la llibertat d'expressió. Haureu vist a L'ESTEL de l'1 de setembre que ja s'hi han

adherit personalitats com Fèlix Pons o Pasqual Maragall. Al dia d'avui també comptam amb Maria Antònia Munar, Antoni Mir o Damià Pons, per citar-ne alguns, que apareixeran al número de 15 de setembre. Periodistes i escriptors com Planas i Sanmartí, Antoni Serra, Raphel Pherrer o Pere Bonnin ja han sortit públicament en la nostra defensa.

Seria molt positiu, tant pel que fa a l'opinió pública com de cara al judici, que des de la vostra publicació també us en féssiu ressò. Aquesta demanda és un atemptat contra la llibertat d'expressió, però també és un acte de prepotència per part d'un dels majors enemics de la nostra llengua, la nostra cultura i la nostra identitat nacional. És una bona ocasió per fer pinya i demostrar el nostre rebuig.

Us agraïrem molt la vostra col·laboració.

Aprofit per saludar-vos cordialment.

Josep Palou

NOTA

Les persones que vulguin adherir-se a la petició de Josep Palou, poden passar per la redacció de *Flor de Card* per estampar la seva signatura al full que ens ha tramès el Comitè de defensa per la llibertat d'expressió.

Llibertat d'expressió

Centre Coordinador Biblioteca municipal Mossèn Salvador Galmés

Novetats de setembre 1996

3 Ciències socials

Castro, M. i Leonard, J.
Les danses rituals de Mallorca

5 Ciències pures

Gómez, A. i Jorge, V.
L'aigua com a recurs: l'ésser humà i les
aigües continentals

7 Belles arts

Wilson, Susan
Nirvana: nevermint

820 Literatura anglesa

Grisham, John
Temps de matar
King, Stephen
Cementiri d'animals
Lodge, David
Notícies del paradís
Purdy, James
El papà llop i deu contes més
Sterne, Laurence
Vida i opinions de Tristram Shandy

839.6 Literatura noruega

Gaarder, Jostein
El món de Sofia

840 Literatura francesa

Flaubert, Gustave
Salambó
Izquierdo, Agustina
L'amor pur
Pennac, Daniel
El senyor Malausénne

849.9 Literatura catalana

Ballarin, Josep M.
Santa Maria, pa cada dia (Premi Ramon
Llull 96)
Desclot, Miquel
Llibre de Durham

Marçal, Maria Mercè

La passió segons Renee Vivien
Porcel, Baltasar
Lola i els peixos morts
Roca, Maria Mercè
Secrets de família

850 Literatura italiana

Tamaro, Susanna
Vés on et porti el cor

860 Literatura castellana

Llop, José Carlos
Arsenal: (Otoño 1993-verano 1995)
Pérez Reverte, Arturo
La piel del tambor

11 Llibres d'imaginació

Capdevila, Roser
Mirem la festa
Dalmases, A. i Espluga, M.
Són estranys els grans
Keselman, G. i Ballester, A.
En Vergonyetes

12 Llibres d'imaginació

Matthews, Andrew
Històries ximpls
Adap. Desclot, Miquel
Lluna de mel al palau de vidre
Adap. Valriu, Caterina
Les tres filadores
Palacín, Verdaguer, Bayés
Volem criar pollets
Laslett, Stephanie
El castell encantat: amb sis holografies
terrorífiques

13 Llibres d'imaginació

Pons, Ponç
Entre el cel i la terra
Saladrigas, Robert
Amic Lu

Saxby, John

Eduard Cansalada

JN Novel·la juvenil

Pradas, Núria
Un estiu amb l'Anna
Sierra i Fabra, Jordi
L'estel del matí

La bibliotecària
Maria Bel Pont

Horari

Dilluns i dimarts: de 16 a 20
Dimecres i dijous: de 16.15 a 20
Divendres: de 16 a 19

Viatges Ultramillor

Agència de viatges
del grup A -títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720
Cala Millor
Mallorca

(Vé de la pàg. 3)

* El dia 1er de setembre va combrregar per primera vegada n'Andreu Gomila Brunet (fotografia de l'esquerra), a qui basta mirar la cara per veure lo alabat que estava. Esperam que faci molta bona, que és el que volen els seus familiars. Enhorabona.

* El dia 2 de juny havia celebrat la seva primera comunió en Tomàs Amer Estarellas (fotografia de la dreta), però fins aquest mes no hem pogut donar la notícia. Maldament tengui aquest posat tan seriós, sabem de bona tinta que n'estava ben content. La nostra més cordial enhorabona.

Isabel Nicolau i Aina Simonet

Muntanyisme

Benvolguts amics,

En els darrers anys estam assistint a Mallorca a un augment considerable dels aficionats als esports de muntanya, i aquesta popularització està donant lloc a conseqüències no desitjades per cap de nosaltres. Per un costat cada vegada sovintegen més les accions poc respectuoses amb l'entorn, i per altre, cada vegada són més els camins públics o privats als quals es tanca l'accés.

Tot i algunes iniciatives, la reacció de l'administració davant aquests fets és encara excessivament tímida, i existeix un total desconeixement per part dels muntanyencs dels seus drets i de les possibles accions que es puguin emprendre per posar remei a les situacions que atentin contra aquests.

Conscients d'aquesta situació i de la necessitat que siguem els mateixos muntanyencs els que prenguem la iniciativa, ens hem decidit a crear una associació per a la defensa d'aquests carnis i dels dret que tenim els mallorquins i forans a utilitzar-los de manera ordena

da, respectuosa amb l'entorn i els drets legítims dels veïnats de les zones per on discorren.

Aquesta associació, que durà el nom de ADIM (Associació per a la Defensa dels Itineraris de Muntanya), té com a objectius:

- L'estudi, la investigació i promoció del patrimoni cultural dels itineraris excursionistes de l'illa de Mallorca, i especialment dels itineraris excursionistes de les nostres muntanyes.

- La defensa del patrimoni cultural de les nostres muntanyes i en especial, dels itineraris excursionistes, així com la utilització dels mateixos per a tothom.

- Fomentar un accés a la muntanya respectuós amb els seus habitants i el medi ambient.

Des d'aquesta associació, ens posam a partir d'ara a la vostra disposició per tal d'aconseguir aquests objectius i us convidam a col·laborar en les accions que es duren a terme.

Per a qualsevol informació us podeu dirigir als telèfons 620162 o 246019.

Gabriel Ordines Marcè
President

JULIOL 96

CA'N XESC

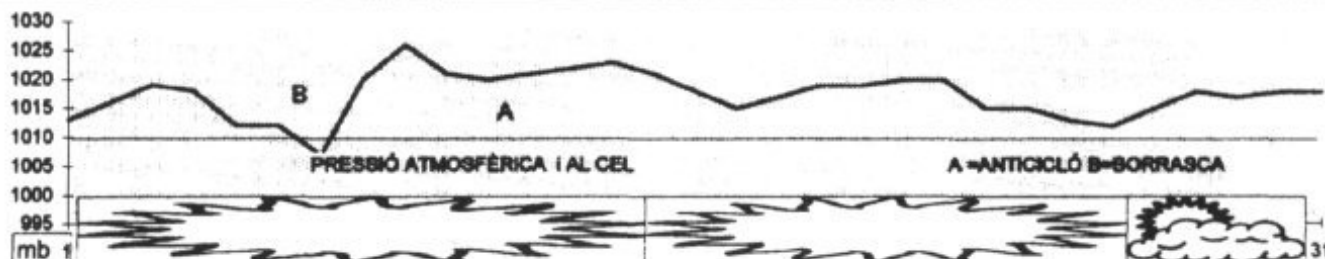
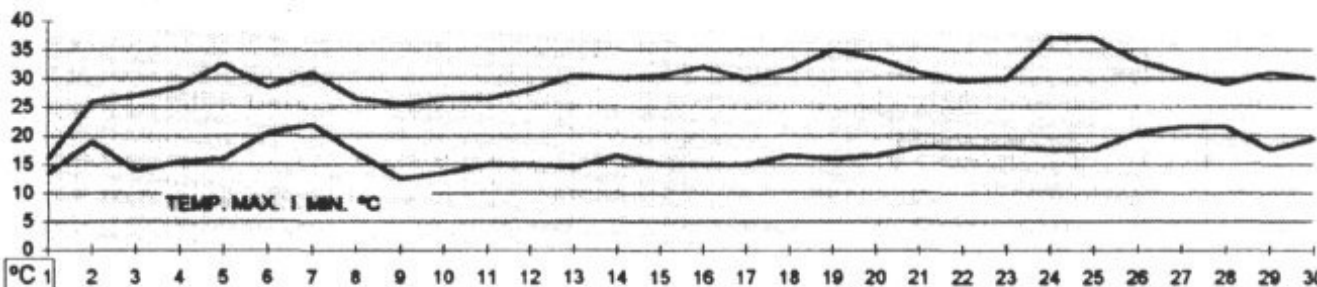
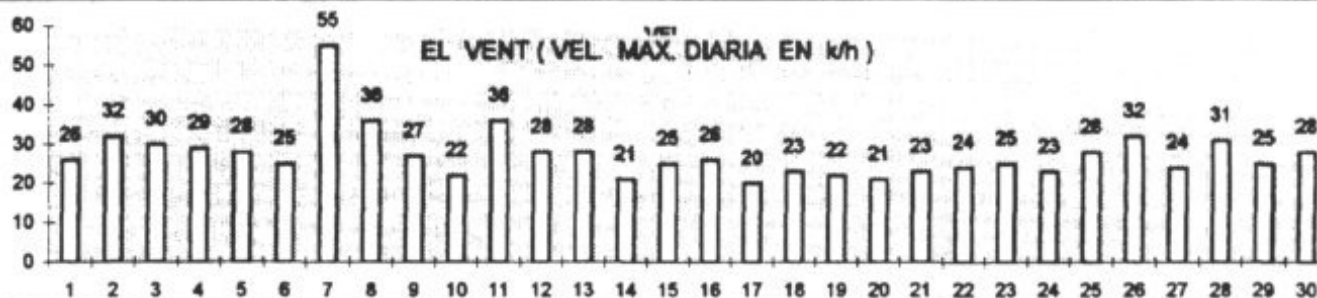
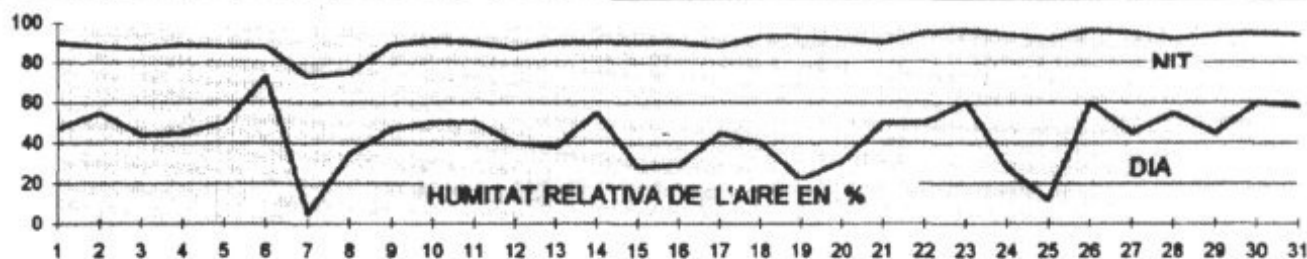
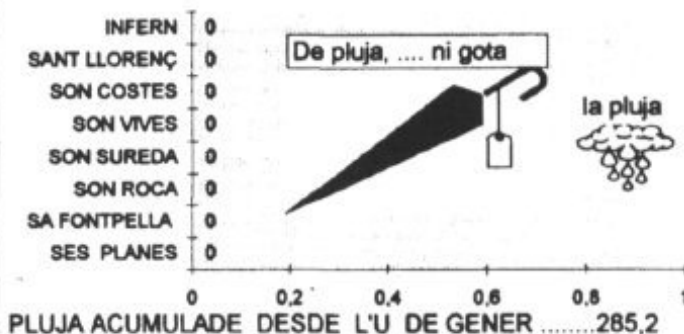
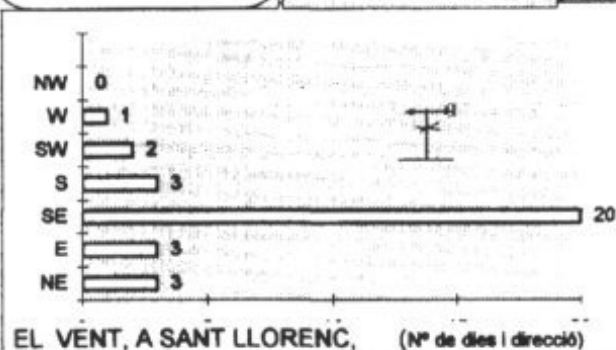
ESTACIÓ
PLUVIOMETRICA

B 480

S. LLORENÇ

RESUM COMPARATIU, ANYS 96, 95 I 94

	96	95	94		96	95	94
CEL BEN CLAR	20	22	30	BOIRADES	0	0	0
CEL VARIABLE	10	7	1	GELADES	0	0	0
CEL COBERT	1	2	0	TEMP. MAX	37,0	36	40
TEMPESTES	0	2	1	TEMP. MIN	12,5	15	16
PLUJA L/M2.	ip.	23,2	1,6	TEMP. MITJ.	23,4	25,4	25,9

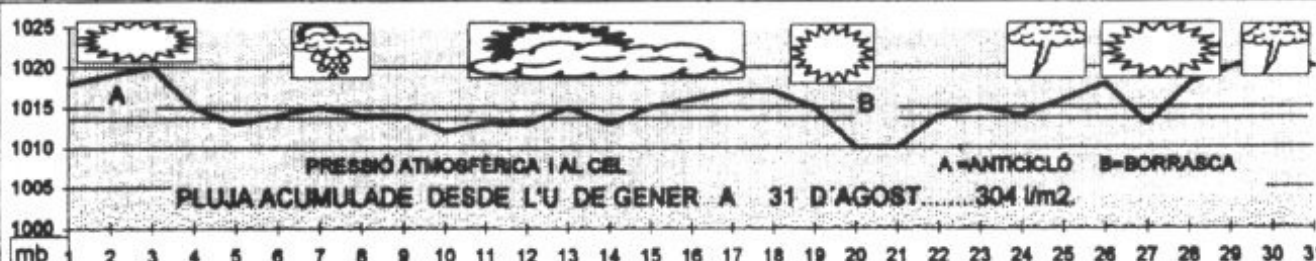
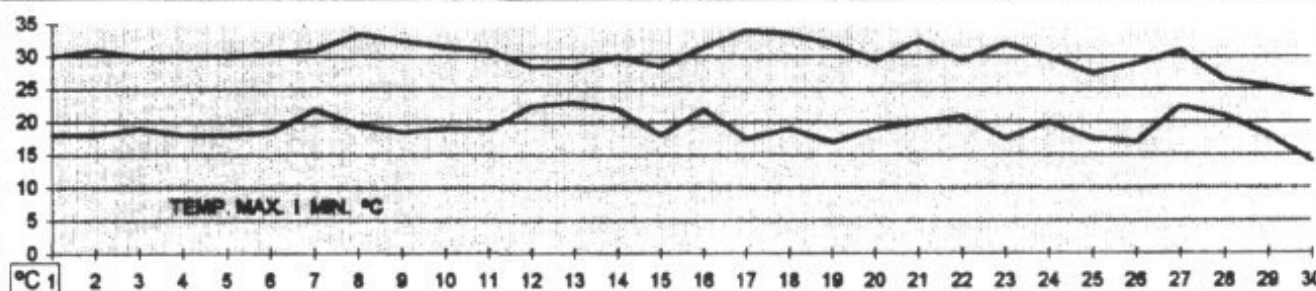
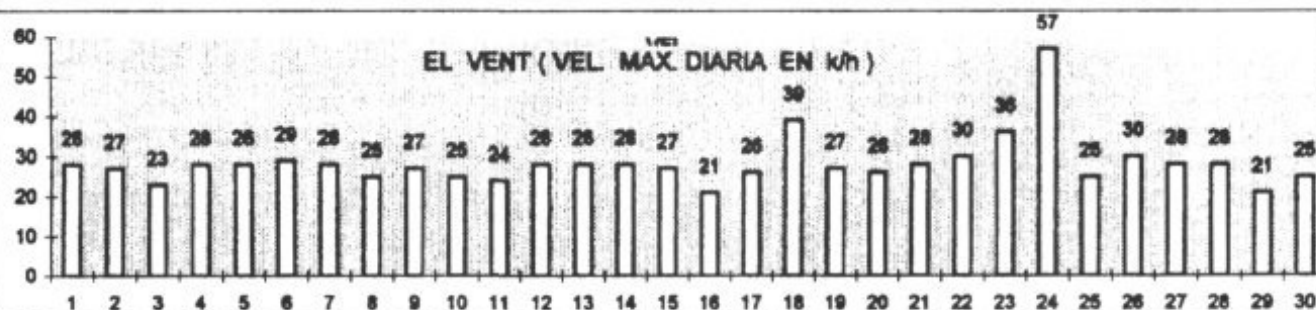
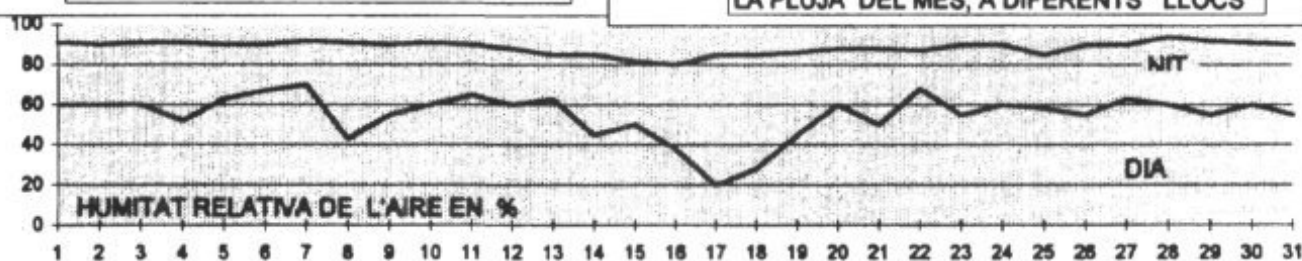
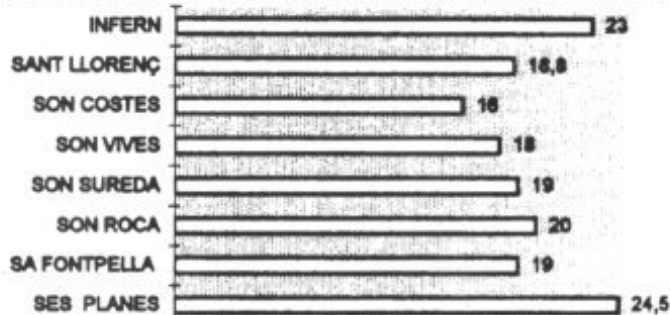
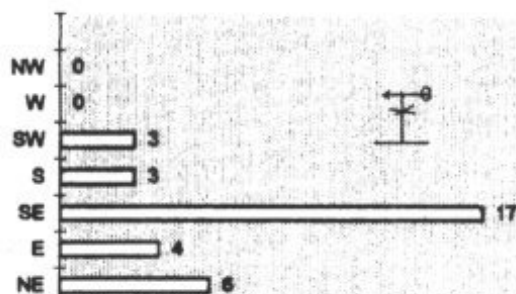

CA'N XESC
ESTACIÓ
PLUVIOMÈTRICA
B 480
S. LLORENÇ

AGOST, 96

RESUM COMPARATIU, ANYS 96, 95 I 94

	96	95	94		96	95	94
CEL BEN CLAR	12	10	24	BOIRADES	1	0	0
CEL VARIABLE	16	18	6	GELADES	0	0	0
CEL COBERT	3	3	1	TEMP. MAX	34	33	36
TEMPESTES	2	7	1	TEMP. MIN	14	17	18
PLUJA LM2	18,8	12,7	2,1	TEMP. MITJ.	34,4	29,5	27,2

MOTS ENCREUATS

Horizontals: 1.-Insecte llarguer, negre, de devers un centímetre de llargària, que viu entre el blat i hi fa molta destrossa. Cabaler, fill que no és l'hereu sinó que només li deixen la llegítima. 2.-Ratlla marcada amb relleu o amb color diferent del de la superfície on esta traçada. Consonant. Pedra que es posa com a punt d'apuntament d'una palanca per a moure una roca. 3.-Doctrina. Cosa molt dolça. 4.-Nom d'un rei fabulós, divinitzat pels romans i considerat equivalent a Cronos, pare de Júpiter i d'altres déus. Cent. Dins els dos buits següents, dues consonants. 5.-Símbol de l'alumini. Déu egipci. Peix de color blavós amb ratlles negres de través ondulades, ventre platetjat i coa molt refulada. 6.-Acció de burlar-se. Conjunció. Dret de fer servir una cosa. 7.-Pronom personal de segona persona singular. Casta de plataner que es fa a les Filipines, Índia i Jamaica. Nota musical. 8.-Conjunt de branques d'un arbre, sobretot les més allunyades de la soca. Líquid untuós de color groguenc. Conjunt de crins de la coa d'un animal. 9.-Repetir. Part inferior del capell, que envolta la cofa i s'estén en diàmetre més gros que el d'aquesta, servint per guardar del sol. Símbol del bor. 10.-Consonant. Barranc de la Vall d'Uxó. Terminació verbal. 11.-Al rev., aquell que falta a la promesa de fidelitat. lacisum atóN. Part anterior del cap de l'home. 12.-Pronúncia dialectal de reial (nom de camí i moneda.). Espai quadrangular entre dos cavallons de les salines. Moure's cap a un lloc o cosa.

Verticals: 1.-Barrejar la farina amb el llevat fus, per a pastar després. Enganyar algú 2.-Estat de dues persones o coses

que són rivals. Nota musical. 3.-Nom propi d'home. Conducte per on s'eleva i surt el fum d'un forn. 4.-Solc practicat a un objecte dur. Natural de l'Aràbia. 5.-La segona. Seient col·lectiu a manera d'esglaió llarguer. Mitja anca. Nom de lletra. 6.-La tercera persona del present d'indicatiu del verb tenir. Arribar una barca a la vorera. 7.-Cinquanta. Consonant. Cinc. Al rev. Nota musical. Nom de lletra. 8.Permetre. 9.-Article determinat masculí. Casacuna de les fileres de pues del pinte de pentinar canem. Substància resinosa segregada per un insecte que viu a les branques de diversos arbres. 10.-Pedra preciosa, especialment tallada i polida. Déu egipci. El principi d'antologia. 11.-Cas perillós o ple d'experiències extraordinàries. En el temps present. 12.-D'aquesta manera. Escampar o disposar la llavor d'una planta en la terra preparada per a rebre-la, perquè hi neixi una planta.

Solució:

Horizontals. 1.-Frare. Llegat. 2.-Rima. T. Lleva. 3.-Evangeli. Mel. 4.-Satur. C. Mn. 5.Al. Ra. Verat. 6.-Rifada. Ni. Us. 7.-Tu. Abacà. Re. 8.-Rama. Oli. Ram. 9.-Iterar. Ala.B. 10.-F. Rander. Ar. 11.-Arab. Al. Cara. 12.-Rel. Era. Anar.

Verticals. 1.-Fresar. Rifar. 2.-Rivalitat. Re.3.-Amat. Fumeral. 4.-Ranura. araB. 5.-E. Grada. An. E. 6.-Ten. Abordar. 7.-L. L. V. Al. Ela. 8.-Llicenciar. 9.-El. Ria. Laca. 10.Gemma. Ra. An. 11.-Aventura. Ara. 12.-Tal. Sembrar.

BROU DE LLETRES

B F O L T A P A O A T P
C D E S R B I S L C A E
D F M B A A T R I N D R
A S B L T O B T U H F O
E T C E F A S I T B R D
D A I D O B F E U A A I
S R A I C I N E F C R C
M U L F R L O A I M T I
S I L I L C L T C U S T
O C O L T S L L A S E A
O L G E E T I A F A N T
M U A R R N V A Z R I C
T R R A R E G C B D F R

Deu paraules que comencen amb "F".

Solució: Febrós, fel, fenici, futur, fusta, foc, fals, fidel, filera i finestra.

Maria Galmés

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Cuàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambulatori Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
Urgències	061
Jutge	56 90 46
Clavegueram	81 03 59
S.M.O.E.	56 95 49
Ca ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina Atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

*Toieria
Femenias*

*Uistes de nocces
objectes de regal*

Bector Pasqual, 8

Tel. 679072

Pant Llorenç

-Així mateix han de tenir mala idea per convocar un ple extraordinari el mateix dia i a la mateixa hora que el Barça jugava el seu primer partit de la Copa d'Europa; amb tants de dies com hi ha i amb tants pocs partits com televisen, trob que haguessin pogut cercar un moment més adequat que el dia 12 de setembre a les nou i mitja del vespre..., a no ser que el batle també sigui del Madrid, com altres regidors que no anomen, i ho hagi fet ben aposta... Si no hagués estat perquè havien d'aprovar el projecte de la plaça Nova, ja ho repararien si m'hagués perdut el partit!

-I qui va guanyar?

-El Barça, de dos a zero, però no va jugar gaire bé.

-En el primer punt digueren que, segons el darrer padró, el nostre municipi compta amb 5.277 ànimes, de les quals 2.603 són homes i 2.663 dones; d'aquesta gentada n'hi ha 2.874 que viuen a Sant Llorenç, 799 a Son Carrió i 1.593 a la vorera de la mar. Això, traduït a regidors, vol dir que cada 200 carrioners tenen un representant a l'Ajuntament, xifra que puja a 410 si parlem dels llorencins i a l'infinit si es tracta dels de la zona costanera, ja que no en tenen cap; i si haviem de cercar el pes específic de cada representant dins la Sala valdria més deixar-ho anar, ja que, en relació als carrioners -que tenen la batlia, Urbanisme, Son Carrió i la Zona Costanera- hauriem d'utilitzar termes astronòmics amb els quals no estem gaire avesats.

-A les pròximes eleccions hi haurà dos regidors més, idò...

-Sí, però lo més segur és que siguin carrioners.

-Dels altres dos punts en feren un, ja que tots dos tractaven de la plaça Nova: el primer per demanar dobbers i

el segon per aprovar el projecte. Fent números rodons podem dir que feien comptes sol·licitar dos crèdits: un de set milions i mig per Son Carrió i un altre de cinquanta milions per Sa Coma, i que ara els destinaran a la plaça; també n'hi dedicaran un altre del polígon 36-A -que no sé quin és-, de setze milions; i, per arrodonir la xifra, en demanaran un de deu milions i mig.

-Veïam si ens aclarim: quants de milions han de demanar?

-Devers vuitanta-tres.

-Idò què ens haurà arribat a costar la plaça!?

-Entre la compra de ca s'Escaleta, els solars de don Toni i en Miquel Gosti, i les obres de reforma crec que s'atracaferà ferm als cent cinquanta milions de pessetes, sense comptar els interessos dels préstecs.

-Sagrades! Hi degué haver renou, o no?

-Va començar, com sempre, n'Antoni Sansó, representant del PSM, que va repassar un poc la cronologia dels fets. Parlà dels quatre projectes presentats el 92, del canvi de ca s'Escaleta per un aprofitament mig de la zona costanera, de quan la Comissió de Govern va comanar el projecte definitiu sense passar pel Plenari ni saber els dobbers de què disposàvem, de l'evolució del cost de les obres, des dels 30 milions inicials als 46 a principis del 96, fins arribar als prop del centenar a hores d'ara. També criticà la forma "asquerosa i poc transparent" (sic) com s'havia duit el tema, deixant clar que no tenia res que dir del projecte, sinó de la manera com s'havia tractat per part de l'equip de govern. Tampoc no va estar d'acord amb què es fes una exposició pública i s'oferís la possibilitat de presentar esmenes, i ara, quan ja les tenen, no donassin peu a discutir-les en el Plenari.

-I què li respongueren?

-En Tomeu Mestre va confessar que ell havia participat en totes les fases de la plaça, des de la compra dels solars fins al projecte...

-Ah sí?

-Sí, i va continuar el batle contestant a n'Antoni que tant l'equip de govern com l'arquitecte que va redactar el projecte en parlaren amb tots els regidors a una sessió informativa.

-I n'Antoni què va dir?

-Que no fes rialles, que les comissions informatives només són per informar, no per decidir; les decisions es prenen en el plenari i avui era la primera vegada que hi duïen el projecte.

-I la resta de l'oposició?

-En Miquel Vaquer va defensar l'esmena que havia presentat juntament amb al Partit Popular, a la qual demanava que s'estudiàs la possibilitat de construir un Ajuntament nou a ca s'Escaleta. Segons ell, l'edifici ha quedat petit i cal aprofitar l'oportunitat de fer-ne un de nou al centre mateix del poble.

-I com s'ho agafaren?

-No semblaven gaire entusiasmats, però en Fal.lera els va dir que si no es comprometien almanco a fer quatre retxes i estudiar aquesta possibilitat, que ell no votaria a favor.

-I...

-I li digueren que d'acord. De les altres propostes presentades -una de n'Ignasi Umbert i una altra d'en Guillem Pont- pràcticament no en feren cas. Comentaren que s'estudiarien la possibilitat de peatonitzar la plaça i desviar el trànsit per altres carrers, com comentava n'Ignasi, però que el que proposava en Guillem, que era fer un debat entre les associacions i institucions del poble per veure com volien la plaça, trobaren que no calia, que els qui volgueren dir la seva ja tengueren la possibilitat de fer-ho per les festes de la Mare de Déu.

-Vols dir que aprovaren el projecte i digueren que un altre dia ja s'estudiarien les esmenes del PP i en Fal.lera?

-Sí.

-I no se sol fer el revés, primer parlar-ne i després aprovar-ho?

-A altres llocs sí, però Sant Llorenç is different, no ho sabies?

Josep Cortès

-Vols ballar? Demanàvem mig empegueïts a una nina, després de repensar-nos-ho mil i una vegades.

-Estic cansada. Contestava de deu pics nou, i romania asseguda en una cadira plegadissa de fusta, davall aquelles mimoses adornades amb bombilles de colorins, voltant una taula que havia reservat amb les amigues feia un parell de dies.

I ens havíem de conformar escoltant

en José Guardiola, en Lorenzo González o n'Antonio Machín, o ballant amb els teloners un *twist*, una *yenka* o un *madison*, amb el *xéster* entre els dits, perquè eren les festes; els altres dies només arribàvem als *celtes curts*, als *ideales* o als *peninsulares*.

El conjunts, col·locats sobre una postissada que envoltava la farola central, anaven desgranant melodies en un escenari que conserva dues bandes intactes: la del

llevant i la del ponent; han canviat la Sala, el Banesto i la pròpia plaça, que ha perdut la glorieta, les faroles i les mimoses.

I què tenim en el seu lloc? Una esplanada de rajoles de pastilla amb un centre de pedra, tot crivellat i envoltat d'uns pellerings d'arbres que no fan mirera.

Foto antiga: biblioteca Mn. Galmés

Foto actual: Xisca Santandreu

Text: Josep Cortès

